

Městská knihovna v Praze

KRAJINA PŘED BOUŘÍ

Věra Jirousová

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

41 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Městská knihovna v Praze

Krajina před bouří

Věra Jirousová

Znění tohoto textu vychází z díla [Krajina před bouří](#) tak, jak bylo vydáno v Praze nakladatelstvím Lidové noviny v roce 1998. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

§

Text díla (Věra Jirousová: Krajina před bouří), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora- Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 12. 9. 2018.

OBSAH

Krajina před bouří.....	7
Všichni mají nějaké dětství.....	9
Noc nabývala moci	11
Přestože chtěl otec přelstít osud	12
Z nejhlubší temnoty noci	14
Každý den se probouzela do ranní tmy.....	16
Sen o věži mě zastihl na opačné straně Prahy	18
Paní, vyjděte ze sebe.....	20
Starší světlovlasá sestra si uměla se životem poradit.....	22
Lesy byly skutečné	25
Po prázdninách se vrhla do proudu.....	27
V západním pokoji, kde se probouzela.	29
Jednou jsem únavou padla do spánku.....	31
Než jsem se naučila ve snu létat	32
Nechtěla jsem muže, líbil se mi chlapec	34
Jedeme spolu vlakem a jsme v kupé sami.....	36
Sen o knize se mi zdál někdy nad ránem	38
V hnízdě na Balabence se vyklubala volavka.	40
Schovávám se v kůlně na dvoře	42
Příští jaro spolu sedíme v trávě pod stromem	45
Z noci do noci, z hluboké do ještě hlubší.....	47
Ted' by měl vstoupit v plné moci!	49
Hola voda, hola voda!	52
Co by se přirozeně klubalo	55
Z drátěných klecí pro zpěvné ptáky	57
Od Ignáce dozněly zvony	59
Tančím s dítětem v náručí.....	60
Na balkoně na Balabence.....	62
Otec byl tvrdý, aby obstál.....	63

Kde jsem teď, tam nedoléhají hlasy	65
Muž žije ve městě po obou březích řeky	68
Kamenné město mrtvě zeje všemi napjatými životy	72
Hvězdicové ulice města se rozbíhají	75
Souostroví ženských forem	77
Sbírám v zahradě velká červená jablka	78
První noc ve venkovském stavení nás zastihla bouře.	79
Uprostřed místnosti, kde jsem sama	81
Najásně pro sestru Isar	82
Dobré znamení.....	82
Všechny hlasy	84
Růže se neptá proč.....	85
Kde je ten dům	86
Sestra Isar	87
<i>Cesta za opuštěným zašlým domem.....</i>	88
U jezera	90
Truhla.....	91
I.	93
II.....	96
III.	99
IV.....	103
V.....	107
Autorská poznámka.....	110

Krajina před bouří

*Opravdoví lidé dávných dob, spali beze snů
a probouzeli se bez úzkosti*

— Čuang-c'

VŠICHNI MAJÍ NĚJAKÉ DĚTSTVÍ. Pro ni skončilo toho dne, kdy se po kapkách naplnilo trpké poznání, že se narodila z lásky, protože rok před koncem války to neochotně připustily okolnosti. Porodní bába potvrdila, že zdravotní stav matky prostě nedovoluje další potrat. Smiřme se s tím, že když se kolo dějin zastaví na mrtvém bodě, najde se na dně každé promlčené rodinné vzpomínky něco podobného.

Sladký májový plod vyklopený na konci února na promrzlou střechu domu na předměstí Prahy přivítaly hodinu před úsvitem probuzené vrány. Dítě se krátce připojilo k jejich křiku, než usnulo v teplé náruči. V ledovém jitru se ho dotkl první sluneční paprsek, ze spánku se bezděčně pousmálo. Otec se vrátil domů z noční směny, když bylo všechno vykonáno.

Toho roku roztály ledy hned na začátku března, bylo to dobré znamení. Tři kmotry ze sousedství přišly pro nemluvně, aby je odnesly ke křtu. Z kaple libeňského zámku si dítě přineslo darem tři jména a trojlístek pro štěstí, vložený neznámou rukou do křestního listu.

První jméno – Věra – dodnes potvrzuje pravost i tak nepatrné částky stvoření, druhé – Marie – je odevzdává do rukou Panny, která kraluje na půlměsíci a pod patou drtí dračí hlavu, a třetí jméno – Terezie, po matce – ji ochrání, až přijde čas pokleknout pod horu Karmel a poklonit se na úpatí schodiště poutního kostela paměti – mohutnosti duše.

Od časného jara toho přestupného roku do konce zimy každého následujícího o něco málo dítě vyrostle do krásy a zesílí. Překoná každou překážku, věčně rozbitá kolena se zahojí. Přestojí i nemoc, kdy ji v noci vezou bez dechu a promodralou pod blikajícím modrým světlem záchranky. Návrat z nemocnice na Bulovce má sladkou chuť vítězství.

Je slabá, nohy ji sotva nesou, drží se matky za ruku. Jdou spolu od zastávky tramvaje nekonečně dlouhou přímou ulicí domů. Prvně po-

zná, jaké to je cítit dotyk matčiny teplé dlaně. Možná to bude i naposled. Z neznámých důvodů se doma nesluší projevovat city.

Promění se v dívku, až spolyká všechna ponížení? Stráví je, aby zesílila. Má prudkou povahu, ale brzy zapomene všechno, co jí neprospívá a nepřestává se na všechny věci usmívat. Proč ne? Věci jí pomáhají, i čas je na její straně. Neví, co je strach. Nic jí nebrání, aby ve dne v noci spřádala kokon pro svou proměnu. Snad přece něco: do noci čte a ráno nemůže dospat. Roste a dospívá a spolu s ní se však neodvratně stahuje smyčka podezření, která ji čím dál víc škrtí.

* * *

NOC NABÝVALA MOCI A NEBYLO UŽ MOŽNÉ URČIT JEJÍ MEZE. Každý den, pod mrakem nebo slunný, netrpělivě měřil míru své bezmocnosti. Dny se prostě opakovaly a noc byla každá jiná. Každá zvláštní a nezměnitelná, hlubší než ta předchozí, a všechny přinášely něco, o čem den nevěděl. Začínaly žíhanou útěchou soumraku, který držel ve svém tmavomodrém plášti nebes celistvou vzpomínku na všechny dny. Večer byl svěží a po úmorném dni chutnal jako jiskrné víno. S postupující nocí se zaokrouhlovalo opojení. V hluboké noci dozrál na stromě s lesklým listím nazlátlý ochmýřený plod a měkce upadl do ranní únavy.

Všechno by bylo marné, kdyby ovšem vůbec něco bylo. Oblé a okrouhlé nic se ale vzpíralo chátrat jinak než zdánlivě. To byla taky obtíž, jistěže jen zdánlivá. Všechno se stalo zdánlivým a touhle zdánlivou prostorou se nepostižitelně prodíralo to, čím právě byla každá další noc plnější. To, co dává tvar a bezpečně není zdánlivé, přestože protipohybem čelí zdánlivému. Jak jinak to nazvat než naděje.

Na široké cestě v parku ve Stromovce, nad svahem, po němž se klikatí pěšiny dolů do údolí s růžemi, poskakují děti kolem kočárku a vezou toho nejmenšího. Volají, křičí nebo zpívají:

„Vezeme našeho krále! Vezeme našeho krále!“

Kdy to bylo? Na jaře nebo na podzim? Už si nevzpomenu. Všechny roční doby byly nejspíš dohromady. A to nejmenší oslavované dítě se na všechno kolem sebe usmívá, že by se určitě všechno stalo podle jeho přání, jen kdyby si něco přálo. Nad strání se sklání den zavěšený nad večerem. Pohled, jak výsostné dnes naměřil vrchovatou míru bezmocnosti.

* * *

PŘESTOŽE CHTĚL OTEC PŘELSTÍT OSUD a vychovával své druhé dítě jako syna, krev prosadí svou, jednoho dne musel čelit neústupnému pohledu dospívající dcery, který dokáže hravě zastavit běh mořských vln a před kterým se rozestupují skalní stěny. V takové noci, kdy Luna šije a kladivo bije, myslí dívka na matku jako na záchranu, zatímco otec na kovadlině kuje násilné myšlenky a chystá pro dítě – co se nechce přiznat, že se nejvíc provinilo, jakmile se narodilo – hrdelní trest.

Ani její matka není bez viny. Do města přišla po proudu řeky Mže ze Stříbrných hor, a teď dala za zády otce pokřtít své dítě. Poslední dcera z třinácti sourozenců je čistotná, pracovitá a zdatná. Z medového koláče mých prarodičů na ni po smrti otce moc lásky nezbylo. Dostala rodem jen štíhlou postavu, krásné ruce po matce a souměrnou tvář se sametově hnědýma očima, které se podívají do zrcadla jen v neděli.

Od časného rána, sotva si oblékne bílé šaty a pročeše u okna stříbrné vlasy, pracuje až do noci v domácnosti. Někdy si při práci zpívá, moc toho nenamluví. Zvláště po válce, kdy se za svůj německý přízvuk stydí. Skromný byt má měšťanský ráz a je v něm neustále všechno pečlivě uklizené, umyté, vyprané a vyžehlené, zašité a připravené. Jídlo, prádlo, podlahy, nádobí, všechny věci jsou na svých místech.

Jak dívka roste, její pochybnost je stále mocnější a podobnější prastarému hadu se šupinami na rukou. Mohla se ale odvážit a položit jednoho dne otci tak závažnou otázku: „Jsem opravdu dcerou své matky?“ Měla tu větu na jazyku každý den, když se otec vrátil navečer z práce a přečetl noviny. Denně ji však odkládala. Váhala, zda bude vhodné ptát se na svůj původ za bílého dne, třeba někdy v neděli po snídani, nebo snad až po příštím svátečním obědě, kdy už bývá sklizené ze stolu a matka se starší sestrou v kuchyni myjí a utírají nádobí? Nevyslovená otázka s ní roste a rozvlňuje se do hustých proudů jejích jemných vlasů. Stává se pružným trupem škrtiče, který ji svírá pod krkem, až jí jednoho dne dojde dech a nemůže už promluvit ani slovo.

Potom nezbývalo než se znovu vydat do temného děsivého průzoru bez konce. Zanechat na vychladlé půdě opuštěné stráně přebytečnou slupku a vrhnout všechnu svoji sílu vzhůru. Stoupat po vzdušných vírech kolmo k prázdnému nebi, které je jenom jednou z mnoha nesrozumitelných podob Boží tváře, a tam někde za prahem světla, kde se lze dotknout zevnitř pulzující pupeční šňůry života, mi teprve nezvratně svítlo, že jsem to já, kdo si přál, abych se narodila.

* * *

Z NEJHLUBŠÍ TEMNOTY NOCI, jejíž chladnoucí magmatická amorfní hmota se přelévá ve věčnosti, zasvitlo v nedohledné dálce světýlko. Vidím, jak jiskří ve tmě a kolem toho ohniska se projasňuje. Ted' už jsou to dva ohnivé signály, které se staly jedinými záchytnými body v prázdném prostoru, a strhávají tak na sebe všechnu pozornost. Cítím, že můj upřený pohled je přitahuje jako magnet.

Vzdálená světla rostou a plynulým pohybem se ke mně přibližují. Brzy spatřím nadohled dvě zářivě zelené oči na povrchu úzké hlavy hada, jenž vystoupil z bláta země, močálů a bažin. Plazí se ke mně, aniž by mě spustil z očí, a každou prudkou smyčkou pohybu se stává mohutnější. Na obzoru, kde na počátku svítla možnost vytvořit dokonalý nástroj vidění, leží ted' jeho obrovské tělo a není mu konce.

Přestože je plaz už blízko, na dosah ruky, nepocítuji úzkost ani strach. Je mi, jako bych uviděla a zakusila, že se probudil čas a sama země se dala do pohybu, a to mě neděsí. Dívám se pevně do tvrdých a jasných zřítelnic z diamantů, které jsou na mě strnule a bez výrazu upřeny. Budiž, říkám si, aniž bych pomyslela a uvážila, proč tvor beze jména přichází a co si přeje. Stojím čelem proti vztyčenému čelu a hledíme neúhybně z očí do očí. Potom k té hlavě s rozeklaným jazykem hada nahlas promluvím: *Benedictus, qui venit in nomine Domini*. V tom se oči plaza odvrátí a ozáří jako světlomety prázdnotu. Jeho obrovitý trup se smýkne stranou a vytvoří tak táhlý hřbet pohoří a do dále zvlněných kopců a svahů, které otevírají po pravé ruce průzor do krajiny.

Přede mnou se rozprostírá dlouhé údolí. Uprostřed se vine luční cesta a k ní se sbíhají ze svahů zelené háje. Po stráních a skalách stékají bystřiny do potoků a ty se slévají do řeky. Mezi větvemi přeletují barevní ptáci a motýli. Vstoupím do té krajiny a procházím se ve vysoké trávě pod stromy a podél kvetoucích keřů. Rozhrnuju větve a spatřím, jak se na loukách pasou stáda a zvěř odpočívá na březích říčních vod a pije z jezera, v němž se hemží ryby.

Jdu mírným krokem a dívám se. Rozumím, že není nic, jenom pohled, před nímž se všechno otevírá. Zaslechnu své kroky, a ty mi něco – co tu není – vyvolávají z paměti. Ujdu ještě několik kroků u vidění a v následujícím vykročení si pomyslím: Vždyť je to přece ráj. Jsem v ráji. Ne-postřehnutelné blesknutí z paměti způsobí, že rázem všechno zmizí. Náhle se probudím a ve vykročení ze snu do bdělého dne si říkám:

Ráj si nepřeje být pojmenován.

* * *

KAŽDÝ DEN SE PROBOUZELA DO RANNÍ TMY. Poslouchala hlasy ptáků a pozorovala, jak vniká svítání do prostorného pokoje, kde stála obstarožní manželská postel s vysokou pelestí u hlavy. Spávaly v ní se sestrou s nohama k severu, obrácené k dlouhé stěně pokoje, od které se odkláněly ke světlu velké prolamované listy filodendronu a rozhýbávaly její plochu přízračnými pohyblivými stíny. Po levé ruce vedlo okno do ulice a otvíralo truchlivý výhled na protější špinavou stěnu továrny na nábytek a na kovový skelet její nízké prosklené haly.

V noci nahlížel dovnitř oknem měsíc, když se zvolna nesl po západním nebi, a do snů se trapně vnucoval vysoký komín s dvaceti osmi obručemi.

Sestry patřily k posledním dětem, co si hrály na ulici. Jaro by nepřišlo bez cvrnkání hliněných kuliček všech barev do vyhloubeného důlku. Pokračovalo hrou s míčem nebo kradnými dotyky při hře na schovávanou; holky skákaly panáka a přes švihadlo, kluci hráli Maso, pořádali výpravy a bitvy. Navečer – když sedmá hodina odbila a lampa ještě svítila – přicházelo Krvavé koleno a vyprávěly se strašidelné příběhy. Starý svět se pomalu vytrácel, zůstaly z něho jen malé kousky pro chudé děti na předměstí. Neznala jsem hlad, ale chutnalo mi, i když pro samé hry a výpravy nezbývalo na jídlo moc času.

V létě se děti brouzdaly ve špinavé strouze Rokytky, kde si pokaždé někdo rozřízl nohu o střep, v parných dnech se ty starší přesunuly až dolů k Vltavě. Sestra mě brala sebou. Plávaly jsme družně podle libeňského ostrova nebo u náplavky Trojského mostu, kde rejdlil pod betonovými oblouky poslední obrovitý sumec. Na podzim se nad zeměkoulí plynojemu na Palmovce vznášeli divoce pomalovaní draci, a když skončily výpravy na švestky nebo na hrušky a kaštiny v aleji libeňského parku byly vysbírány, začínalo se bruslit na Čechii, sjíždět po klouzačce ze stráně, sánkovat a lyžovat na okolních kopcích.

Údolí Libně se otevíralo prvním paprskům slunce v soutěsce za viaduktem a na opačné straně ho přetínal prudký ohyb řeky. Zvláštní zkušenost – znát každou píd' místa, kde jsem jako dítě byla doma, potom se stala cizí, abych se tam znovu mohla vrátit a ověřit si, že tady můžu žít asi jako na kterémkoli místě na světě. Dnes, když už se není kam vrátit, zbývají jen tu a tam stopy. Na předměstí a v paměti. Když jdou ráno v těch končinách na pomezí Vysočan a Libně výrostci do školy, můžou si jako my zpívat na známý nápěv z Prodané nevěsty: V radosti nám nezabrání – Vysočany za svítání! Vysočany za svítání!

* * *

SEN O VĚŽI MĚ ZASTIHL NA OPAČNÉ STRANĚ PRAHY. Jeho barvy od osudového roku sedmdesát sedm dávno vybledly. Shlížím dolů z návrší nad Hradem někdy na začátku království, dole kolem řeky stojí pouze úhelné kameny dnešního půdorysu města. Z otevřené pláně posílám poslední pozdravení před cestou vycházejícímu slunci, věžím a staro-bylému královninu mostu. Za zády mi zůstaly hradby a středověká stavba břevnovského kláštera.

Vyšla jsem směrem k Ruzyni. Na lukách právě probíhá senoseč. Muži se ohánějí kosami, hustá vysoká tráva pronikavě voní a padá do řádků. Ženské s hráběmi ji rozhazují. Moje cesta směřuje k lesu, ale ještě nevím, kam dojde. Začíná dlouhý, orosený den letního slunovratu, vlídný a prozářený slunečními paprsky. Procházím přes rozkvetlé louky, vroubené na okrajích lesíky, po staré cestě, která se vine kolem dvorů a velkými oblouky přetíná zvlněný pás mělkých údolí a strání. Předě mnou vyvstává modravý kraj lesa.

Nikoho jsem v té liduprázdné krajině dosud nepotkala. Lidská stavení jsou však nadohled a tu a tam dokonce zahlédnu osamělou siluetu jezdce před obzorem nebo nějakého člověka na poli, kočku za humny, do cesty mi vběhne divoký králík a všude pokřikují ptáci a ozývají se luční kobylky. Někdy před polednem jsem dorazila k hlubokému lesu. Cesta lesem je široká, zanořuje se do mělké rokliny, po čase zarůstá kapradím a výhonky maliní, ale stále ji zřejmě udržují pevné kroky a dusající kopyta. V hlubokém lese s kmeny starých buků si pod prozářenou klenbou větví připadám jako v prostorné síni, podepřené mohutnými pilíři.

Jdu asi polovinu dne, ale nevnímám čas, jen tisíce plošek nevypověditelné blízkosti lesa. Po část cesty mě vede lesní potok, který bublá a zurčí pod zarostlou strání, než vystoupí do kamenitého koryta mezi stromy. Někdy pozdě odpoledne se přede mnou objevila čtyřboká kamenná věž postavená z černého kyklopského zdiva. Nalevo za ní se les

rozestupuje a klidnou vodní hladinu lesního jezera svírá travnatý břeh s křivolakými kořeny vystouplými jako napjaté žíly v hrázi.

Dveře do věže jsou otevřené. Vejdu dovnitř a vystupuji po schodech nahoru, kde prvně za celou dobu cesty slyším lidské hlasy. Až teď si vzpomenu, že jsem pozvána na slavnost, kde se dnes večer sejde mnoho lidí. Všechno do sebe konečně zapadá a stává se věrohodné. Než jsem vkročila do vnitřního sálu Hlízové věže, kde se měla shromáždit společnost, vystoupila jsem ještě po několika schodech doleva na ochoz věže, abych se potěšila pohledem do krajiny.

Kam oko dohlédne prostírají se lesy a v nich místy prosvítají mezi stromy úzké stezky. Po dlouhém plném dnu právě zapadá nad vrcholky protějščího lesa rudé slunce. Zdá se být nadosah. Těsně před tím, než se hořící sluneční koule dotkne čáry obzoru, natáhnu bezděčně ruku s přáním, abych ji zadržela. A vskutku. Ani nevím, jak se to přihodilo a najednou jsem chytila slunce do ruky. Velký, jasně červený a napjatý balon v mé dlani je překvapivě lehký, takže mě napadne, vyhodit ho jako míč znovu na oblohu. Sluneční koule se v letu rozjasňuje a vznese se nahoru na zarůžovělé nebeské pláň.

Po krátké chvíli spatřím, že se nad obzor sklání další, druhé slunce. Natáhnu pro ně hbitě ruku, chytím sluneční kouli a vyhodím ji rovnou vzhůru na oblohu. Nízko nad obzorem se vzápětí objevuje třetí zapadající slunce... Je to hra, která mě neomrzí. Znovu uchopím rudý kotouč nad obzorem a vyhoupnu ho vzhůru. Tak dvanáctkrát. Nad mou hlavou se v mírném oblouku s pravidelnými rozestupy vznáší dvanáct sluncí, která volně plují po čířém zamodralém nebi s červánky a zrcadlí se dole na vodní hladině.

* * *

PANÍ, VYJDĚTE ZE SEBE... zaslechnu někde blízko větu a než se stačím otočit, abych spatřila, kdo je tu se mnou na ochozu, sen skončí. Dobře vím, proč jsem nedošla nahoru do věže na slavnost, odkud jsem slyšela hlučet lidské hlasy. Přesto si říkám, že na tenhle sen jsem krátká. Věž to není moje otázka, ujišťuju se v duchu.

A jak by taky mohla být, když v ní právě stojím.

„Paní (jméno neslyším), vyjděte ze sebe,“ volá na mě zase odněkud zblízka nějaký milý a povědomý hlas.

„Jak tomu mám, proboha, rozumět?“ odpovídám mu otázkou.

Znovu se ozvalo: „Paní duše, vyjděte se sebe!“

„Rozumím,“ volám nahlas. „Ale nevím, jak se to dělá,“ dodám tiše.

Zvažuju tedy kroky: Abych mohla vyjít ze sebe, musela bych napřed přijít k sobě. K tomu však potřebuju vědět, kde jsem. A co dělám jiného, než že se – kam až moje paměť sahá – každodenně ptám, kde jsem.

„Tady jsem.“ Volám. „Tady jsem, Pane.“

To je celá moje modlitba.

Zdá se, že v poslední době si dobře rozumím jen s němou tváří. Když s ní mluvím, neuhýbá očima, ani na mě nepřírozeně neciví. Tenhle zlozvyk mají lidi, a bůh sud' proč se domnívají, že je to zdvořilé. Když se mnou někdo mluví, a to se děje jen vzácně, soustřed'ujeme se přece oba na věc před sebou. Obvykle se však brzy ukáže, že jde jen o zástupný, pro obě strany bezvýznamný a často i zbytečný rozhovor, při kterém mě vždycky otráví, když mě přitom můj protějšek zkouší spoutat na místě obmyslným pohledem, zatímco věc před námi uhání a měli bychom za ní rychle běžet, pokud ji ještě chceme sledovat. Přiměje mě tak sice, abych se na něj taky podívala, a co uvidím: Něco (co chce, abych slyšela) říká, ale něco (co nechce, abych věděla) si myslí.

Než vyslechnu, co nemá na srdci, zato na jazyku, snadno může zase on odezírat z výrazu mé tváře, že poslouchám jen na půl ucha. Vyměníme si

pokud možno bezcenné zprávy a vzájemně se ujistíme, že jsme si dost lhostejní. Po srdečné rozmluvě se příjemně rozladění rozcházíme.

To už mám radši, když mluvím s nějakým úplným grobiánem, který si se mnou povídá výhradně pro své vlastní povyražení. I když je bezpochyby – v tu chvíli – rovněž nevýznamné, co mi říká, s uspokojením sleduju, že se tím aspoň docela dobře sám baví. Přece se nebude obtěžovat pohledem na někoho, kdo není ani hoden, aby mu udělil slyšení. Na konci takové podařené audience mě obveselí, když uslyším říkat jeho do všech světových stran rozprostřené já:

„Já si na já nepotrpím.“

Po pravdě řečeno, to se dalo čekat. Bylo však duchamorné, přečkat ten čas, než tohle čekání na muže skončí. A málem jsme se toho oba ani nedočkali. Stalo se to jednoho dne na ulici. Podlomila se mi kolena, nejspíš jsem i zavravorala a udělaly se mi mžitky před očima. Na místě mě porazila jasná zpráva, že už není na co čekat.

Jen jsem neočekávala, že budu na konci toho ukrutně dlouhého čekání tak totálně při sobě a zároveň jako bez vědomí. A to jsem ani netušila, že si odnesu navíc i cennou zkušenost. Draze zaplacená zkušenost je přece to, co kdybych věděla předem, ráda bych si to odpustila.

Nikdo si nemůže být jistý, co ho v životě čeká, dětství ho však nemine.

* * *

STARŠÍ SVĚTLOVLASÁ SESTRA SI UMĚLA SE ŽIVOTEM PORADIT. Vybrali jí jméno Běla a brzy po mém narození se vcelku ochotně ujala role staršího sourozence. Ve škole vzorně prospívala, chodila se svými spolužačkami do zájmových kroužků, naučila mě brzy číst. Rozhodně ale nechťela všude s sebou tahat malou sestru a starat se o ni. Když nás každý den matka vystrčila za dveře, abychom si hrály venku, snadno jsme se domluvily, že budu rozumná a samostatná, a šly jsme každá svou cestou.

Sestry se mají rády, ale nemají skoro nic společného. Běla s věkem rozšiřuje okruh svých společenských zájmů o různé doporučené položky, je úžasně praktická a používá ctižádost jako dobře seřízený motor. Protože je však první sestra bázlivá a opatrná, myslí si o ní ta druhá, že není až tak velkou zásluhou, být hodná a poslušná. Běla v předstihu, aniž by hnula brvou, zvládne dospívání a rychle pochopí, že jediný způsob, jak uniknout z dusného prostředí rodné kuchyně a nevábneho prostředí Balabenky, je vdát se, a to taky brzo učiní.

Mladší divokou tmavovlásku nebaví hrát si jenom s panenkami. Celé dny provádí rozsáhlý průzkum, při němž víc běhá než chodí; je neúnavná, nepředvídatelná, naštěstí i obratná. Přeleze všechny zídky, aby pronikla do okolních dvorků a propátrá kůlny a sklepy; dostane se na každou půdu, kde hnízdí holubi a rorýsi, a po vyviklaných kovových stupačkách vyleze i na některé střechy.

Přehlíží shora panorama Libně až k Proseku, Vysočanům, Hloubětínu, Žižkovu a přes Karlín na Maniny, kam až pohled dosáhne a kam ji v jednom dnu donesou nohy tam a zpátky. Pořádila si na své výpravy mapu a zakresluje do ní postupně všechna významná místa. Když večer rozžihal lampář lucerny, věděla, že má jít domů.

Obě sestry dělaly všechno, co se dalo; jednu sezónu dokonce ta mladší, tehdy sotva osmiletá, vozí kočárek s pravým miminem. Zamiluje si Ma-

rušku skoro jako nějaké zaběhnuté kotě, kterého se taky někdy ujala a chodila ho pak tajně krmit do sklepa. Protože si však koťátko nikdy nesměla vzít domů, nezbývalo jí než oplakat, že se po každé ztratilo. Holčička s očima jako černé korálky se však do roka naučí chodit, odroste a přidá se k houfu křiklounů na pískovišti.

Průzkumnice se potom pouští do mnohem větších nebezpečí. Putuje s tlupou dětí k pramenům Rokytky, prolézají chodby v Židovských pecích a zarostlé stráně nad Vltavou. Spoléhá se, že se rodiče o těch výpravách nedozvědí. Jak dospívá, je čím dál nemluvnější, aby se náhodou neprozradila před matkou. Naučí se také obstojně lhát otci. Vede celkem úspěšně dvojí život. Nesvěřuje se pro jistotu ani sestře. Dorůstající dívka se mi nápadně podobá, umí střežit svou svobodu.

Mladší sestra prováděla, co ji napadlo, přesto se pořád vlastně nic nedělo. Příběhy existovaly jen v knihách, které četla večer. Nezanevřela na ně. Bylo zřejmé, že tady všude kolem vedou lidi své obyčejné životy; nanejvýš se jednou za čas někdo v hospodě na rohu opije a porve se s někým ze sousedství. Nějaký starší kluk jde na vojnu, jiný se ožení, některé z odrostlejších kamarádek se z ničeho nic narodí dítě, a tím to skončí. Někdo se odstěhuje, anebo ten, kdo není k životu, umře.

Začala tušit, že člověka mohou dohnat k šílenství donekonečna opakované dny a týdenní směny, které se sobě podobají jako vejce vejci. Všechna výročí, slavnosti, májové a lampionové průvody, při nichž na ulicích vyhrávala muzika, brala nejprve jako povyražení. Brzy se jí ale znechutily nesmyslné přípravy na všeobecné bezdůvodné veselice, které končí u piva a tácků s ohřátým parkem a hořčicí. Průvody s prapory a transparenty anebo spartakiády neprožívala, naopak, snášela je jen s odporem a utekla z nich za nejbližším rohem.

Pozorovala, jak každodenní školní i odpolední příhody postupně ztrácejí barvitost a vytrácejí se mezi bloky chátrajících domů na předměstí. V terénu, poznamenaném plíživou devastací, byl pro ni zvláště úděsný Vítězný únor. Po Sokolovské, lemované shrnutými, rozblácenými zmrazky, obvykle táhly průvody z továren, ryčely dechovky. Čím

jsem byla starší, stálo mě větší horu sebepřemáhání, radovat se toho dne, že jsem přišla na svět. Události skládaly mozaiku do dlažby na chodníku. Zatloukaly únavu pracovních týdnů do ornamentu, jenž se rozvíjel do rozety bezútěšné neděle. Když se věci zdály být ubohé a ještě bezcennější než loni, začala naštěstí vypadávat z koloběhu školy a společných her. Rodina se přizpůsobila, a od jara do zimy se odjíždělo z města na víkend do lesů k Bezdězu.

* * *

LESY BYLY SKUTEČNÉ. Jsou skutečnější, než všechno, co dosud zná. Ponoří se do nich lesní cestou mezi stromy jako do nejvlastnějšího živlu a prochodí v nich celé dny. Ráno se ztratí z dohledu matky a vrací se až před setměním. Neprozradí ani slovem, co pro ni znamená cesta od Svinského příkopu od kamenné sochy svatého Prokopa, k Beškovu, kde měla ve stráni mezi bludnými balvany pod vrcholem hory své skalní doupě. Odtud pokračuje chůzí lesem přes strže a hluboké rokle značenými stezkami a pěšinami pod hradem Houskou až k Bezdězu a zpátky otevřenou krajinou přes Slunečný kámen u Jestřebí, anebo jinou lesní cestou kolem starých vsí a samot.

Les mluví řečí, které rozumí. Plnou hlasů, zvuků, stop vzájemného dotýkání a průniků živých souvislostí s prastarými zákony, které dávají volnost a spravedlnost. Všechno v něm je živé a představuje poklad. O každý další díl, co pozná, ho víc miluje. Je jediný, kdo jí dává pocit bezpečí. Lidem se zdálky vyhýbá. Aby nikdo neuhodl hloubku toho citu, bere s sebou konvičku na lesní plody nebo košík na houby a přinese vždycky aspoň trochu po dně.

Výpravy do lesů k Dubové hoře a k Tuháni, nebo dlouhou roklí ke Mšenu jsou pro ni nekonečně zajímavější než dosáhnout v Libni vytčenou kótu na obzoru a vrátit se zpátky. Všechno se děje cestou. Všechno, co potkává, se skládá do otevřené přítomnosti, kterou, ačkoli si to přeje, dosud neumí pojmenovat. Někdy se jí dokonce podaří přemluvit sestru nebo nějakou kamarádku, která tu je na prázdninách, aby šly společně na výlet k rybníku do Nedamova nebo po silnici podle potoka na Housku.

Příští léto ztrojnásobí jízdu na kole poloměr kruhu, v němž křížem krážem projíždí po zapadlých silničkách a cestách a orientuje se podle siluety Bezdězu, který se objevuje v mnoha průhledech nad obzorem. Jednou zabloudí až ke skalním domům u Zahrádek a objeví na zpáteční cestě nejpodivnější sochu, jakou kdy spatřila. Několik kroků od silnice

na vyvýšeném místě stojí kamenný kříž a na něm socha ženy s dlouhými vlasy a plnovousem. Ukřižovaná svatá Starosta v kamenných šatech s volánky a stuhami na ni shlíží líbezným obličejem, u jejích nohou hraje v pokleku bezhlavý houslista.

Letní spády téhle dcery jednou provždy přesvědčily matku, že jde o podvržené dítě. Jen nerada se smiřuje s její povahou.

„Co může hledat v lese?“ ptala se otce.

Otec to věděl, vyrostl v lesích a celý život se tam chtěl vrátit. Otce neoklamala.

* * *

PO PRÁZDNINÁCH SE VRHLA DO PROUDU činorodého života, který přes léto načas opustila. Sotva se vrátí do města, běží úprkem po schodech a vpadne rovnou mezi dvě rozpočítaná družstva dětí, co hrají před domem na ulici vybíjenou. Stranou na chodníku postává tlupa starších kluků a ona brzy zjistí, že se na ni upřeně dívají. O co jim jde? Pomyslí si a vyjde směrem k nim, aby tu věc hned vyřídila. Jeden z jejích vrstevníků, takový skrček, to vyjádří bez obalu a co nejvíc nahlas:

„Hele, koukej na ty prsa!“

Zrudla jsem, to mě zaskočilo. Bylo to jasné a nebylo co dodat. Za normálních okolností bych ho zmlátila, rozbila mu hubu, aby si na ni dal příště pozor. Zuřila jsem, ale už jsem věděla, že nebude žádné příště. Otočila jsem se beze slova na patě a pomalu – důstojným krokem – jsem zašla do domu.

Do předem prohraného boje se nepouštím, pokud není zbytlí. Proti soustavě očividně pravdivých věcí nepostupuju, pokud nemám pádný důvod. Opakuje si tu trochu zásad, které považuje za základ své sebevýchovy a v průběhu času je zredukuje na pouhé tři: Neubližovat menším, mít v úctě jídlo a nebýt příliš drzá. Správné zásady mi nebyly nic platné. Pod tenkým letním tričkem se rýsovala moje malá prsa. Nebylo mi to nijak proti mysli, ale strašně jsem se styděla.

Toho přestupného roku přečetla přes zimu spoustu knih. Vyhýbala se nejbližšímu okolí, zato se čím dál častěji pouštěla na výpravy, které pronikaly jako světlice do středu a k obvodu města. Naučí se být nenápadná a ve střehu. Tak jako v lese. Ještě na podzim objeví zázračnou betlémskou chýši a Loretu se zvonkohrou, na jaře Vrtbovskou zahradu a její skryté sochy spolu s terasami pod Hradem, kostelík svatého Apolináře nad botanickou zahradou, kostely a chrámy v různých částech města. Jako obvykle se vrací před setměním. Otec se někdy, aniž by ho to opravdu zajímalo, náhodně zeptal:

„Kde jsi byla celé odpoledne?“

Vždycky si dokáže pohotově vymyslet pravděpodobný průběh dne a jeho podrobnosti, aby se nedaly zjistit a ověřit. Kontroluje pak své složité výpovědi, aby do sebe zapadaly. Koneckonců to byly lži ze soucitu. Dovede si představit, jak by se otec – zatvrzelý neznaboh zděsil, kdyby zjistil, že sedává v kostelních lavicích a pokouší se uhodnout podle gest a věcí, které u sebe všichni svatí mají, jména pozlacených andělů a soch na oltáři anebo přečíst na obrazech jejich neznámé příběhy. Něco hledala. Něco, o čem se nemluvalo, co zůstávalo ponořené pod spleť bezcenných předmětů a co se prodíralo v protisměru každodenním proudem událostí.

Nepodceňuje však otce. Věděl, že dcera nemluví pravdu, ale nenechá se ani přistihnout při lži, natož při tom, co opravdu dělá. Určitě něco skrývá, myslí si mlčky matka a obává se nejhoršího. Oba ji podezírají právem, ale chybně. Tělesné věci jsou pro ni naprosto přirozené a rozdíl mezi mužským a ženským pohlavím dávno nepovažuje za žádný převratný objev.

Když večer vyhlíží z okna na stráň, odkud se v šeru od lavičky ozývá povyk, divoké výkřiky a dráždivý smích její někdejší družiny, ničeho nelituje. O tuhle zkušenost nestojí, dobře ví, že by se neobešla bez ponížení. Zná ještě jiný způsob, jak se vysmeknout z vleku nevýznamného dění a devalvace všech věcí drcených a v nejlepším případě recyklovaných ve šrotovníku času.

* * *

V ZÁPADNÍM POKOJI, KDE SE PROBOUZELA a usínala, visel napravo na stěně matčin svatební dar – Krajina před bouří. Obraz zachytil každé ráno její první pohled. Krajina a já jsme se navzájem pozdravily. Přes úzkou lávku zdobného rámu s pozlaceným reliéfním vzorem vede cesta pod vysokými topoly po úzkém cípu pobřeží a vybíhá k jezeru. Pod větvemi stromů s chvějícím se listím prosvítá úzká přístupová cesta zarostlá v divoké zeleni. Výhled na hladinu vody zakrývají stromy a těžká, temně šedá mračna nad nimi tvoří hrozivou hradbu, která stojí nehnutě nad obzorem. Navečer můj zkoumavý zrak bloudí znovu po mělké travnaté scéně před neproniknutelnou řadou stromů a houštin, o kterou se zastaví každý zvědavý pohled. Krajina mě přitahuje o to víc, že cítím, jak mě láká a vtahuje dovnitř a zároveň zabraňuje, abych spatřila jezero.

Dívala jsem se na obraz v každou denní dobu. Je prosvětlený zevnitř; vzdušný, zelený a šedý, zvláště monotónní a podobný posledním dnům jara, kdy dokvétají jasmíny a opadávají okvětní plátky planých růží. Krajina přede mnou pomalu odkrývala letokruhy svého času až k místu, kdy se na prahu minulého století setkají v pohledu malíře romantický sen se střízlivým pohledem našeho věku. Jednoho dne se Krajina před bouří, kterou namaloval Parsival de Vries, otevřela.

Nedovedu si vysvětlit, jak se to stalo, ale je to skutečnost. Vstoupím dovnitř bosá a nevěřícně se dotýkám chodidly vlhké chladivé trávy. Sotva se v ní chvilku rousám, ucítím ve vzduchu rostoucí napětí přicházející bouře, která se mě pokaždé dotkne jako struny. Ještě bych mohla doběhnout k řadě topolů, o niž se zastavila mračna, proniknout přes rákosí na břeh, a spatřit rozbouřenou hladinu jezera. Obrátila jsem se však zpátky. Bylo ráno obyčejného všedního dne a za hodinku musím být ve škole.

Celý den jsem byla jako na trnů. Brzy večer, než jsem zamhouřila oči, vstoupila jsem znovu dovnitř. Rychle jsem proběhla pod stromy a vy-

sokou travou, sklouzla po nízkém travnatém břehu a pak se do šera brouzdala na mělčině v rákosí. Bouře nepřicházela. Druhého dne jsem se už osmělovala jenom chvíli, ponořila jsem se do prohřátých vln a plavala dlouho do noci podél břehu jezera. Od toho dne jsem byla jako vyměněná. Houštiny a odkvetlé keře mi poskytovaly na noc úkryt. Usínala jsem v levém okraji obrazu, v dolíku vystlaném listím pod korunou vlašského topolu, jehož větve jsou doširoka rozpřažené k šedému nebi s nakupenými nehybnými mračny. Na konci každého dne se za mnou obraz zavřel jako voda. Klid před bouří střežil můj spánek a přinášel cizokrajné sny.

* * *

JEDNOU JSEM ÚNAVOU PADLA DO SPÁNKU dřív, než se mi zavřely oči, ještě než jsem se mohla na noc přemístit do bezpečí. Jakmile jsem přestala být ve střehu, přistihl mě bdělý sen v pokoji na posteli. V takové noci jsem ve spánku otevřenýma očima uviděla ruku, která se vynořila ze stěny vedle obrazu. Uhodla jsem, že pátrající ruka neví, co má hledat, přišla však s úmyslem zbavit krajinu jejího kouzla. V duši jsem jákala, že nemá nad krajinou moc, a dočista zapomněla na to, že jsem v pokoji. Když ta záludná ruka zjistila, že nemůže obrazu uškodit, zručným hmatem obrátila pokoj i s celým domem naruby a pleskla s ním jako s rukavicí.

Na tom by ještě nebylo nic zlého. Dům, kde jsem bydlela, byl zbaven hloubky – a s ní iluze prostoru – a stal se plochou obrazu, do něhož lze zaznamenat půdorys nebo nárys prostorové myšlenky. V redukovaném obraze našeho domu se na ose příčného řezu klikatě soukalo vzhůru schodiště.

Vtom se ruka objevila znovu a několika zkušenými krutými tahy zrušila patra i příčky domu. Obešla mě hrůza. Sledovala jsem zdrceně průběh dekonstrukce, která mi před očima – aniž bych tomu mohla zabránit – zničila několika gesty všechno, co tvořilo můj dětský domovský svět. Posledním škubnutím běs zlomil domu vaz a vtáhnul jeho bezvládnou zřícenou schránku do černé díry vesmíru. Bylo to bleskurychlé, bezbolestné a děsuplné. Nic pro mě nevyjadřovalo tak přesně absolutní zkázu jako proměna obrazu na průmětnu abstraktního snu.

* * *

NEŽ JSEM SE NAUČILA VE SNU LÉTAT, vznášela jsem se v rozložené koruně listnatého stromu a shledávala, že se ve dne i ve spaní dějí skoro stejné věci. Šla jsem například odpoledne po Sokolovské ulici podle kolejí tramvaje a mířila na nějakou besídku do školy na Palmovce, když jsem prvně ucítila mužský pohled v zádech. Bylo jasné, že se teď nesmím dát na útěk, ale naopak zvolnit krok a nenápadně zmizet, než mě pronásledovatel dostihne. Nezastavila jsem se tedy jako obvykle v polovině cesty, před výlohou knihkupectví, ale pokračovala klidným tempem ke škole. Nejprůhodnější bude zabočit do lidnaté haly pošty. Vběhla jsem do průjezdu a protáhla se lítacími dveřmi dovnitř. A vida: Namísto poštovního provozu a hemžení u přepážek se tu ve velkém bazénu prohánějí těla plavců.

Svlékla jsem se v mžiku do plavek a vyběhla na skokanský můstek. Právě včas. Ve vchodu stanul lovec duší s celou svou suitou. Byl to malý postarší generál v tuhé, lahvově zelené uniformě s lampasy. Pátravým pohledem se rozhlížel po bazénu. Stála jsem nahoře, připravená ke skoku. Měla jsem vlasy ukryté pod koupací čepicí, přesto jsem v okamžiku, kdy zvedl generál pohled, skočila rychlou šipku do vody. Než jsem projela pod hladinu, věděla jsem, že mě převlečený démon poznal a nemám šanci utéct. Leda se proměnit v rybku a pokusit se uniknout proti proudu řeky, blesklo mi. Ale hned jsem se odvrátila od propusti, kudy se spodním korytem hnala voda do Vltavy. Bylo to příliš riskantní. Musím soustředit sílu a vyplavat ze snu. Vzápětí jsem se s chladnou myslí probudila.

Jedním ze základních magických úkonů, které platily na Balabence, bylo hodit si korunou. Hlavní operativní pravidla průzkumu přikazovala pokaždé se znovu pohotově a správně rozhodnout. Například jestli se má jít ven, anebo mám zůstat doma. Pokud padl orel, přicházelo v úvahu, že půjdu na výlet do staré třešňovky a potom hrát tenis na zahradní kurty pod Palmovkou; když padla panna, znamenalo to, zvláš-

tě když přšelo, dočíst poslední kapitoly z knihy Emily Brontëové Na větrné hůrce a jít potom večer do kina Svět.

Protože v každé věci lze, jak známo, snadno shromáždit právě tolik argumentů pro jako proti, dávala jsem při rozhodování přednost čisté metodě. Naposledy jsem si hodila korunou v dubnu, den před svatbou. Orel mi přinesl k mému jménu nové příjmení, které dodnes užívám. Na ještěřčí skalce za viaduktem, na skalínách a na kamenech na stráni jsem pak ještě dlouho do podzimu ze sebe svlékala otcovo jméno.

* * *

NECHTĚLA JSEM MUŽE, LÍBIL SE MI CHLAPEC s chytrým plachým pohledem hnědých očí, kterého jsem potkala o prázdninách. Otec tehdy vodil často domů nějaké mladé muže z práce a potom mi je vždýcky náhodou představil. Většinou se tvářili nepřírozně a říkali něco, co jsem vzápětí zapoměla spolu s jejich jménem. Tmavovlasý chlapec byl jiný a něčím se mi podobal. Oba jsme věděli, že děti dostávají nejen podivný úkol naplnit životy svých rodičů, ale i ten, který ještě neznají. Psala jsem rozsypaná písmena slov do veršů, abych to uhodla; ani on neměl tušení, co má ve městě, kam přišel studovat, vlastně hledat, takže se zatím jen rozhlížel a většinu dnů prospal.

Chlapce jsem poznala v létě na kraji světa a dala jsem mu jméno Martin; už na podzim se stal provždy tou polovinou mého života, kterou spolu se svým pláštěm jeho patron-rytíř přesekl mečem a daroval žebrákovi u cesty. Uměl obratně vylézt vysoko do koruny stromu a viděla jsem ho zrána přeběhnout palouk lehkým krokem velkého lemura katy nebo nepřekonatelného Nižinského. Neotřelým způsobem mi na brigádě v Chebu, když končily otavy, vyznal lásku. Při svážení sena mi na voze probodl nárt nohy trojzubcem vidlí a potom ústy vysál ranku po rezavém bodci.

Ještě v pátém přestupném roce jsem nebyla zvyklá příliš mluvit. Ani Martin nebyl sdílný. Pokročil ve svém průzkumu a pokoušel se právě najít ve městě své místo, nebylo to pro něho vůbec snadné. Byl sveřepý a odhodlaný, nevěděl však ještě přesně k čemu. Zanedlouho po prvním polibku šel Martin, aniž by o tom věděl, požádat mého otce o ruku dcery. Nebylo pochyb, byli jsme si souzeni, bydleli jsme spolu už u chlapcova strýce v ateliéru a nepotřebovali jsme nikdy jeden před druhým skrývat myšlenky.

Vždýcky jsem považovala telepatii za jednodušší způsob domluvy než zdlouhavé řeči. Všichni věděli, že se má ten večer ženich vyslovit, jenom jemu jsem to jako na potvoru zapoměla oznámit. Slavnostní

večeře měla důstojný ráz, a když všichni dojedli, nápadník pochválil jídlo, zvedl se k odchodu a prohodil ke mně: „Tak už pojď.“ Otec s matkou si vyměnili tázavé pohledy a matka za mnou ještě vyšla do chodby, aby se mě zeptala: „Proč nic neřekl?“

„To nevím,“ odpověděla jsem celkem nevzrušeně. „Asi si to rozmyslel.“

Když jsme pak odcházeli úzkou ulicí k tramvaji, vrtalo mi to přece jen hlavou a zeptala jsem se Martina:

„Proč jsi vlastně mému otci nic neřekl?“

Zděšeně se na mě podíval a v tu chvíli mu bylo všechno jasné. Opravné žádání o ruku dcery proběhlo bezchybně, rodiče jsme však už nikdy nepřesvědčili, že dojde ke sňatku, a také později mluvili o mém studentském manželství jen s nedůvěrou a vyhýbavě.

Svatební kytici z větývky rozkvetlé magnolie jsem přesto nedokázala hodit jen tak za hlavu. O svatební noci jsme v bělostně povlečené manželské posteli v pokoji na Balabence jedli borůvkový kompot a zasvěceně debatovali o svých předcích a o jejich krušném údělu, když chtěli dosáhnout nesmrtelnosti. Není divu, že v takových bytelných manželských postelích – s nepřekonatelným břevnem mezi mužem a ženou – vymřeli po meči, vyjádřil chlapec soustrast s mým otcem. A mně, po přeslici, o něco později na podlaze lichotilo, že považuje moje vtělení za zážrak.

* * *

JEDEME SPOLU VLAKEM A JSME V KUPÉ SAMI. Je tuhá zima v týdnu kolem Nového roku a dopolední vlak polyká kilometry do Havlíčkova Brodu, kde přisedneme na lokálku do Humpolce. Sedíme proti sobě a sem tam něco prohodíme. Jsem milostně naladěná a cítím, jak se vláčný povrch mého těla při každém pohybu vlaku přiklání směrem k tobě. Přitahuješ mě jako magnet. Letmo, jakoby náhodou, se k tobě shýbnu a dotknu se tě svými vlasy. Vezmu tě třeba při řeči za ruku nebo ti roztržitě položím ruku na koleno a při každém dotyku ucítím bodový slastný výboj. Je to příjemná cesta, dívám se z okna, jak venku sněží a drobné mrazivé vločky dopadají na sklo.

Potom se o tebe lehce opřu a pomyslím si, že sis přesedl příhodně vedle mě, abych se k tobě mohla přitulit. Obejmul si mě paží. Obrátím se k tobě, abych ti řekla něco milého, a najednou spatřím, že sedíš vedle mě a současně jsi i naproti. Je to neuvěřitelné, nejspíš se ti podařilo ve vlaku bilokovat. Považuji to chvilku za žert, přesto mě to znepokojuje. Všechno jako by se náhle pokazilo. Pokusím se s tebou domluvit očima, abys mi dal znamení, který z vás je ten pravý. Oba se však tváříte naprosto věrohodně. To mě opravdu rozhořčilo.

Chci být s tebou, ne s nějakým tvým dvojníkem, říkám ti v duchu, a protože se napětí v prázdném kupé stupňuje a ty nereaguješ, beze slova odejdu. Milostný trojúhelník, nic banálnějšího neznám. Líbánky ve třech, jak libertinské, pokleslé a nudné. Zuřím a zhnusilo se mi vůbec být v takovém vlaku. Kroutím klikou, snažím se otevřít dveře vagonu, ale nedaří se mi to. Na takové obyčejné úkony jsem nešikovná. Lomcuju klikou a chci vystoupit za jízdy... Vtom přichází Martin a ptá se:

„Proč jsi, prosím tě, odešla?“

„Nebudu přece sedět v kupé s tebou a zároveň s někým, kdo se za tebe vydává,“ promluvíم konečně nahlas. Vrhám se znovu ke dveřím, abych vystoupila. Snažíš se mi v tom zabránit a trochu se strkáme v chodbičce. Ptáš se:

„Můžeš mi vysvětlit, o čem to vlastně mluvíš?“ Evidentně nechápeš, o co jde. Nechci se přít. Nesnáším to. Jdu s tebou zpátky do kupé a ukazuju ti to:

„Jeden z vás seděl tady vedle mě a druhý naproti.“ Připadá mi to teď ale hodně pochybné, věřím dokonce víc tobě, než tomu, co jsem před chvílí na vlastní oči uviděla. Určitě o tom nic nevíš. Nechci se o tom už zmiňovat. Uklidňuješ mě a objímáš. Venku hustě chumelí a podle vlaku se prostírají bílá zasněžená pole. Přesto je to všechno divné, není to sen a neumím si to vysvětlit.

* * *

SEN O KNIZE SE MI ZDÁL NĚKDY NAD RÁNEM v následujícím přestupném roce:

Sedíme vedle sebe na svahu kopce. Jsme bratr a sestra a před sebou máme na klíně i na kolenou rozevřenou obrovskou knihu. Čteme v ní a díváme se na rozlehlou poušť, která se prostírá všude před námi a sahá až po přímou dlouhou čáru obzoru, kde se odděluje v polovině prázdného výjevu písek země od blankytu nebe. Čteme tu knihu jako děti, pomalu a důrazně slabikujeme slovo od slova. Slova se sama skládají ve věty a postupně tvoří jedinou dlouhou větu, jejíž konec není tělesný, je však také někde v nedohlednu.

Hledíme před sebe: Od táhlé linie obzoru se k nám zvolna přibližují zástupy. Brzy jsou nadohled a my spatříme karavany s naloženými velbloudy a slony. Zástupy přinášejí dary. Vidíme starobylé nádoby, tepané zlaté misky a poháry, stříbrné svícny a konvice, truhlice se zlatem a drahokamy, vzácné koberce a látky s překrásnými tkanými vzory, lesklé štíty a platinové přilbice. Díváme se do tváří vážných a důstojných průvodců, vousatí starci vedou zvířata a mladíci nesou klece s ptáky, mušle, perly, cizokrajné plody a koření všech zemí. Dvanáct zástupů se přibližuje houpavým pohybem a nesou všechny poklady starého světa. Po bocích vznešeného průvodu cválají jezdci na koních. Jsou tu i ženy a dívky ověncené květy a malé děti na nosítkách.

Čteme příběh a s úžasem se díváme, jak kniha roste, srůstá s krajinou a ze slov knihy se tvoří nové a nové zástupy, které zabydlují zemi. Postupně se slévají do mohutného proudu, který k nám přichází stále blíž. Čelo zástupu pokleká a klaní se knize. Vidíme, ačkoli nerozumíme jak, že všechny věci proudí zároveň zpátky do ní. Říkám chlapci, který sedí ještě pořád vedle mne nad rozevřenou knihou, ale je už dospělý, stejně jako já:

„To přicházejí oni!“ A myslím zástupy z té knihy, co čteme.

„Přicházejí, abychom nezapomněli...”

Jakmile jsem promluvila, nevzpomenu si už, co nemáme zapomenout, a probudím se. Ležíš vedle mě, spíš neklidným spánkem a já vím, že jsem ti měla říct něco důležitého, co jsem zapomněla...

* * *

V HNÍZDĚ NA BALABENCE SE VYKLUBALA VOLAVKA. Toho roku ze západního pokoje zmizelo jezero ukryté v Krajině před bouří, přiletěla sem však volavka purpurová. Před stěnou, kudy v bytě na Balabence dívka unikala do mnohem zajímavějších světů, než mohla objevit v ponuré Libni padesátých let, stojí teď na začátku října na jedné noze volavka purpurová. Je zaklesnutá třemi drápkami a protilehlým vratiprstem na staré hrnčířské nádobě s vodou, do které jí házím rybu. Vylíhla se za bouře na teplém těle chlapce a rostla přitisknutá k mé hrudi. Chlapec přinášel domů ulovené ryby. Prvně vzlétla na vysokou borovici na kraji mýtiny ráno 21. srpna. Mává vítězně širokými křídly a povzbudivě mě volá k sobě nahoru vítacím pokřikem:

Kvá kvá kvá kava kva kva.

V poledne už přinesli do srubu pod Polanou lesníci zprávu, že po silnici se posunuje od východu na západ nepřetržitá kolona ruských tanků. Než potáhne zpátky, přemísťuje se ornitologická výprava s volavkou a dvěma bukači nočními na Vysočinu. Létají nad strání a nad zahradami nízkých humpoleckých domků, jakmile mě volavka shora spatří, s radostným křikem se mi snese na rameno. Když se setmí a poslední paprsek slunce zapadne za obzor, ví, že má přijít domů, a stojí v otevřeném okně.

Mysl volavky je čirá a nepřetržitě ve střehu. Mávnutím křídel se vydává na cestu, mávnutím křídel se znovu vrací. Po všechny hodiny dne její pohled zrcadlí hladinu při březích vod. Pak vzlétne a přistane mi na rameni. Hledí mi do očí a v okamžiku, kdy se mi zatřepou dlouhé husté řasy, vyrazí její střelhitý zobák a chytne je za konečky. Vyučuje mě svobodnému pohledu.

Proti rákosí za řekou se rýsuje její křehká silueta. Než dosáhne přesné distance protějšího břehu, mávnutím křídel se prudce odrazí vzhůru a plynulým letem se zakloněnou hlavou se vznáší nad vlnami. Dívka nemá srdce věznit tvory, které miluje. Jednoho dne volavku odnášejí do

zahrady nad kaskádou rybníků a pod stromy zásvětí. Odevzdali ji do posledního koutu zapomenuté posvěcené země. Váhavým zkoumavým krokem se tam brouzdá na mělčině v krajině před bouří, kam odletěla.

O ni starost nemám a o sebe ji mít nemusím. Z hořícího domu však přece nemohu odvést chlapce jako koně. Dávám mu volnost. Nemám na vybranou. Ani já bez ní nemůžu dýchat. Musím odejít, dusí mě dým.

* * *

SCHOVÁVÁM SE V KŮLNĚ NA DVOŘE A SKLÁDÁM VĚCI do krabice na vozíku. Stěhujeme se, všechno už je připraveno, za chvíli máme odjet domů. Vrata kůlny jsou jen přivřená a škvírou sem vniká trochu světla zvenku. Je pozdě odpoledne, proč ale najednou vyhasly šikmo nakloněné sluneční paprsky, které se sem zvenku prodíraly a prozařovaly kužel s vířícími částčkami prachu?

Vzhlednu a spatřím, že na prahu kůlny stojí muž v bílé kožešinové uniformě z chundelaté ovčí srsti a v bílých lesklých holínkách. Voják s bajonetem je obrácen zády k vratům, cloní průzor a nejspíš střeží příjezdovou cestu na protějším náspu, po které se, jak právě slyším, posunuje kolona tanků.

„Tohle je válka,“ říkám si překvapeně, ačkoli mě v tu chvíli nejvíc udivuje, jak se najednou tak snadno stalo samozřejmostí, co tu bylo až dosud neviditelně přítomno všude na obzoru a přitom zároveň ponořeno v nejhlubších obavách.

Utíkám po špičkách dozadu do kůlny a pak přes dvorky dovnitř do města. Všechno kolem už doutná anebo hoří. Běžím pro tebe, ale uvědomím si to, až když tě potkám někde na Starém Městě, kde se všude v ulicích zmateně hemží a rojí lidi. Jdeme vedle sebe beze slova směrem k řece. Pak se k tobě obrátím, vezmu tě za ruku a naléhavě říkám:

„Teď už se dostaneme z města jenom horem.“

Z tvého pohledu vyčtu, že nevíš, o čem mluvím. Pokusím se to říct jinak:

„Musíme letět nahoře nad střechami.“

I když jsem to nikdy dřív nezkusila, jsem přesvědčena, že to můžu v krajním případě použít. Vím, jak se to dělá.

Ujišťuji tě, že létání není o nic obtížnější než plavání: „Stačí se jen vyhoupnout nahoru a pak už to jde samo.“

Nasloucháš zdvořile, nicméně přece jen poněkud nedůvěřivě tomu, co říkám:

„Nejdůležitější je, abys přitom na nic nemyslel, jinak tě myšlenky potáhnou moc dolů. Zkus mít docela prázdnou mysl. Létání je snadné, stačí jen lehce a pravidelně dýchat.“

Vtom už jsme se vznesli vzhůru nad ulici, ale protože spolu asi vážíme víc, než se patří, letíme nízko, těsně pod úrovní střech a musíme se zdlouhavě držet směru ulic.

Zdola nás plameny šlehají po lýtkách pálivými jazyky, místy nás zahaluje štiplavý dým, takže letíme poslepu. Pomalým těžkým letem unikáme z hořícího města.

Držím tě ještě pořád za ruku a cítím, jak jsi čím dál těžší a těžší, a jako obvykle – neustále současně přítomný nepřítomný. Natolik uvězněný v mysli, že chybíš ve skutečnosti.

Stmívá se, a my spolu jdeme otevřenou krajinou za městem po cestě do mírného svahu. Silnice vede přes táhlé úbočí na sever, do nejbližší vsi. Pozorujeme, jak se v dálce rozžihají v oknech světla. Po chvíli už procházíme podle potoka přes vesnici, ze zahrádek navečer voní kvetoucí floxy a babky zalévají záhony nebo zavírají slepice a vyklánějí se zvědavě přes ploty. Ukazují si na nás.

Bojím se, aby nás neprozradily, a pokusím se je hned obelstít. Obejmu tě kolem krku, takže ztratíme na chvíli svá přirozená těžiště, oba se trochu potácíme a já – v komické představě, že se to tak večer na návsi sluší – začnu hulákat:

„Takého frajíra mám...“

Babky se však očividně uklidňují a zalézají dovnitř k namodralým světýlkům televize.

Konečně jsme na kraji vesnice a poznávám měkce modelovaný sklon známé a blízké krajiny s cípy polí, polními pěšinami, úvozy a lesíky, které vybíhají po stráních k hlubokému lesu na obzoru. Už vím, že ještě dnes v noci budeme doma. Spěcháme, čekají nás v chaloupce u lesa. Těším se, že tam všechny obejmu a do náručí vezmu malé dítě. Pár

kroků za vsí stojí na návrší kaplička, obrácená zády k silnici. Napadlo mě podívat se dovnitř, chci se pomodlit, že jsme vyvázli z nebezpečí.

Vyjdeme spolu po pěšině na kopeček, kde rostou zvonky, hvozdíky a voní tu jahodí s mateřídouškou. Ve výklenku uvidím půvabnou vyřezávanou sošku, která je jen o trochu menší než já. Má modrý zřasený plášť, není to však socha Panny Marie.

Postavu neznámé světice zahaluje zřasený plášť, který spadá podle jejího těla v drobných kaskádách záhybů, a místy ho překrývají hnědé kadeřavé vlasy, dlouhé až pod pás. Na pravé ruce obrácené dlaní nahoru jako by jí zrovna dosedli dva bílí holoubci.

Nemůžu si vzpomenout na žádnou legendu, která vypráví o panně se dvěma holoubky. Teprve po chvíli postřehnu, že se na mě dívá.

Je živá a očima mi spiklenecky naznačuje, abych ji neprozradila.

V tu chvíli jsem ji poznala. Afrodita ukrytá v mušli vzpomínky, Venuse v tříšti zadrženého času a v modrém plášti Panny Marie se nad mým překvapením tiše rozesměje.

* * *

PŘÍŠTÍ JARO SPOLU SEDÍME V TRÁVĚ POD STROMEM. Díváme se do krajiny a já zpozoruji, že jakmile chlapec začne dřímat, dává mi někdo v dálce písečná, vzdušná znamení svým světlým pláštěm. Přes den se přistihuji, že ho vyhlížím z okna západního pokoje. Dívám se i východním oknem na protější stráň, a než se naděju, prolnu se chladnou tabulí okenního skla – sotva se stačím zachytit, abych nepřepadla dolů na dvůr. Začínám být netrpělivá. Víím, že přichází.

Denně se mi zdají sny, ve kterých se stává jeho tvář zřetelnější. V noci ležím vedle tebe, ale sotva usneš, přijde ten druhý a odvádí mě na poušť. Je to krajina – mapa. Chodíme v ní spolu a rozmlouváme. Naše rozhovory končí až k ránu, probouzím se z nich velmi osvěžená. Tentokrát s neznámým mužem dojdou až k nízkému oslímu mostku přes suchý modrý potok, který se klikatě vine přes zeleně vyznačenou louku bez trávy.

Nemám ráda takové povrchně kreslené plány. Odvádějí pozornost od něčeho, co se v krajině děje vskrytu a co čeká – nebo číhá – na první příležitost, až se v tichu rozlehnou lidské kroky. V nestřeženém okamžiku se sesmeknu ze svahu a schovám se pod oblouk prohnutého mostku. Jsem ve střehu a zakrátko zaslechnu nějaké hlasy. Chlapec a muž spolu hovoří nahoře na mostku a domlouvají se patrně o mně.

„Potkal jsem ji včera v Ostrovní ulici. To přece nemohla být náhoda,“ říká neznámý muž a pokračuje mírně roztrpčeným tónem:

„Položil jsem jí slušně otázku, jestli se se mnou nechce vyspat, a ona mi ani neodpověděla.“

Chlapec – tedy můj muž – mu odpovídá:

„Nebud’ blázen, je úplně normální. Nediv se, když nemluví. Jako schovanka žila vždycky na ostrově.“

„Na jakém ostrově?“ ptá se ten druhý.

„Přece na ostrově oblévaném vlnami.“

„Proč to udělal?“ zaúpěla jsem bezhlesu, protože vím, že se to už nemůže odestát. Prozradil mě a já se teď musím vrátit domů.

„Co si počnu? Co si počnu,“ naříkám schoulená u mostního pilíře.

Vedle mě pod kamennou klenbou přilnulo k písčné půdě torzo nahé ženy. Vidím, že je živá a její hrud' se zdvíhá klidným dechem. Přilehnu k ní jako k sestře, abych ji potěšila. Je tak ubohá, bez hlavy a nemá ani ruce, od kolen dolů jí chybějí i nohy.

Její vagina se podobá růžové magnolii s roztřepeným otvorem zataveným v perleti. Pulzuje v tichu. Je tu pusto a nad hlavou se rozléhají doznívající kroky mužů. Torzo je tabu. Nemůžu se přimět, abych ji políbila. Ačkoli ta žena nemá ústa, aby mi mohla odpovědět, ptám se jí:

„Kam teď půjdeš?“

* * *

Z NOCI DO NOCI, Z HLUBOKÉ DO JEŠTĚ HLUBŠÍ. To, čemu před časem ještě nebylo rozumět, chápu teď poměrně snadno, aniž by to přineslo úlevu.

Ale úlevu v čem? Nebo od čeho? Rozumím řeči ptáků a dodnes jsem nezasadila ani jednu rostlinu, proto vždycky tak žasnu, že ještě všude kolem rostou.

Fascinují mě i zaprášené stromy na dvorku vyšetřovací vazby v Konviktské i neduživé mlíčí pampelišek, které raší v puklém betonu nebo ve spárách u zdi.

Život si mě bere a na nic se neptá.

Myslela jsem, že jsem tu, abych mu dávala otázky, a zatím je to tak, že na nic neodpovídá.

Bytosti se hemží, děje kolotají, jsou většinou srozumitelné a pestré, jenže mě to moc nezajímá, když spěchám domů.

Přes hory přes doly, mé zlaté parohy, kde se pasou...

V hlubokém lese. Nevzpomenou si už, kde to je.

Veliká míra bezmocnosti snáz dosahuje hvězd. Přebírám je mezi prsty. Vysoké opuštěné domy oblačného nebe. Posílají mě od jednoho prahu k druhému. Žebrotou za ploty.

Namísto zahrad holé srázy, černá mračna se valí po temných stráních nebe, odkud krápě a do dlaně padají drobné mince almužny.

Noc bez tváře mě vede za ruku do dalšího nového dne. Vyschlo v ústech. Kdo je to vlastně, s kým vedu tuhle při?

Odpočívajte v pokoji, anebo vstupte do kruhu, hlasy.

Řekněte své a potom jděte.

Pokoj s vámi.

Kudy vede cesta k měsíci? Kudy vede cesta k měsíci?

Po horách, po vlnách, všemi směry v poli běží zajíci.

Hrůza by mě obstoupila a strach by vsákl do morku kosti, kdyby bylo to místo, kde právě jsem, uzavřené.

Kdyby vůbec bylo teď na zemi nějaké ohraničené místo, na kterém bych měla být.

Mezi zemí a hvězdami se dnes klene jen oblá a prostupná, všechno prostupující míra bezmocnosti.

Tohle by bylo lepší nevědět, říkám si pozdě opatrně a jdu tiše krok za krokem z noci do noci, jak mě strmé stezky vedou z hluboké do hlubší pod pustými domy bezhvězdného nebe.

Kdo mě posílá na tuhle cestu za tebou, kde na mě nečekáš, a ten, koho potkám na konečné na kraji města, ani nejsi ty.

Odkud se bere, kde začíná a skončí bludný kruh nakreslený křídou na podlaze.

Z něho se roztahují širá kola a sahají až ke stezce pod stromy, co vede od ty, bez tebe, k tobě, tebe vidím a volám tebe, ty, aniž bych o tobě víc, než že za tebou jsi zase ty a já skrze tebe sama, k tobě nelze přijít, natož oslovit tebe a volat jménem, po tobě ani být spolu s tebou.

* * *

TEĎ BY MĚL VSTOUPIT V PLNÉ MOCI S PLNOU POLNÍ A NAKŘÁPLOU ZBROJÍ v úplné lunny noci, které se bojí spíš než moci vlastní i cizí.

„Jak spíš, jak spíš v noci?“

Bez bázně a v hanbě ryzí posel, který posílá si osla touhle cestou necestou pro pivo. Ani tohle pimprle – coby já, když s lokýnkami běhám za tebou – si věru nezadá s tímhle druhým nádivou, na dívání nadívavým samým já.

Obrázky – kulisy, před sytě modrou sametovou oponou bylo by vidět loutky s utrženými provázky, kdyby se nechumelilo, ale ono se zrovna chumelí.

V neděli ráno ještě za tmy bylo to psáno. Pes skučel zbědovaný u poutové boudy, zaběhlý, zblácený, sám schlíple tomu vytí naslouchal. Nebylo to vůbec veselé. Kašpar aby to spral. Touhle jitřní dobou do boudy by nejlíp vlez. V mrazivém ránu bez svítání psal to pes, co čekal na pána, kterýho právě popad běs.

Souložili jsme ve tři hodiny odpoledne 13. dubna. Hned mi to bylo nápadné.

„Pane doktore,“ povídám, zatímco lezu do kalhotek a on zas do mojí sukně jako nějaký roztržitý transvestita, „že zlo je dobrem a dobro zlem, to je přece stará věc. To ví i slepice, když ji do spárů zrovna bere jestřáb, který se zčista jasna shora snes. A já, když nejsem hospodář, ani jeho zboží, ani dravec a ani lesů pán, ani ta kořist a v její kůži, to můžu chvíli taky takhle vidět a dosvědčit.

Záleží jenom na tom, odkud se na to zrovna díváte.

Říká se přece, že zlo je ošklivé a odpuzuje, ale někoho zase přitahuje jako prázdný dům s otevřenými okny do zahrady láká dovnitř pobudy a zloděje.“

Odstupte, hlasy, jděte po svých a večer v hospodě na politých stolech hrajte svou hru. Možná se někde cestou doptáte, jestli má dobro stejně dobré a lege artis nástroje.

„Odkud se na to díváte, vy, pane doktore, na kterou stranu se váš nestranný pohled právě – teď a tady – nachyluje na jazýčku vah?

Víte aspoň, kdo vás vede cestou necestou do všech vlažných pekel?“

Váš přesný, nejrychlejší ohař zachytil dnes večer horkou stopu a uhání za ní hlubokou nocí do té ještě hlubší, skrze kterou se naproti prodírá světlíčko, co předchází pýchu i pád.

Kroky kličkují ve spleti ulic, než dostihnou po vychladlé stopě srnu, která upadla na sněhu s přeraženou nohou a leží teď promrzlá na kost na kraji lesíka. Obzor se skryl a padla mlha.

Mha za mnou, mha přede mnou a ruka Boží nade mnou.

Rorate coeli, dštěte nebesa, aby rosa vstoupila do očí a srážela se do horkých stružek po tvářích lidí, aby chvála Hospodina vysušila promáčené šaty smrtelníků.

Zářivé karbunkuly, acháty, opály, smaragdy a vltavíny, ztuhlé kapky božích slz vsazené v koruně věkovitého královského stromu v blátě města měst.

Tohle se může přihodit každému. Můžete si přisadit na banální výjev. Ztuhlá neonová silueta muže a ženy v těsném objetí klouže přilnavou nocí a jejich těla s mokrou duší a lepkavým potem srůstají prapůvodním pohybem napodobujícím plození.

V ústech sucho a v komiksovém obláčku nad nimi se vznáší slogan: Love, vole – Yesterday... Gumové housle k tomu vyhrávají kluzké melodie a už v sedm hodin ráno si na radiu prozpěvuje Karel Gott: Oči má sněhem zaváté... Hned potom mediální slavík trylkuje pro slabomyslné: Postavím schody do nebe... Gott sei Dank! Uháním po nich jako když se přistižený milenec vrhá z okna po požárním žebříku a nestačí se divit, proč vede tenhle prozřetelně přistavený východ z nouze vzhůru, namísto do anonymity ulice.

Vodka se lije hrdlem a propaluje se náhle až k nejstarší vzpomínce na první jarní bouři – v zámecké oboře na Hluboké.

Ještě v kočárku a už na útěku. V aleji se nade mnou naklánějí stromy a vlající větve, vlasy a vzdušné pláště postav proudí ve větru:

„Vezeme našeho krále. Vezeme našeho krále.“

Volají lesy a hory a dunící hromy odpovídají. Pak se protrhne mračno a spadnou první ohromné kapky deště. Křik se řine ze slitých mraků nízko nad zemí. Liják.

Odkud se liju?

Míra bezmocnosti se probírá prsty blesků v jednolitém mračnu. Prsty ukazují dolů na zem. Dotýkají se. Tady. Vichr ohýbá vršky stromů, sráží větve a strhává první listí. Nikdy to tady nebylo jinak. Obklopení je obklopeno útekem.

* * *

HOLA VODA, HOLA VODA! zní mi po ránu v uchu neodbytná věta ze snu. Bzučí na okně a ještě stačím zahlédnout první prokřehlou včelu, která na jaře přeletěla světa lán, aby mě brzy ráno probudila.

Jedeme s přáteli na výlet. Je to podobný výlet, jaký každoročně podnikají na svatého Jiří na Říp. Ve vlaku se zpívalo – Škoda lásky..., Řež a rubej do krve... a jiné Die Fahne hoch, včetně Vychodila na břeg Kaťuša, na vysokij, na břeg krutoj, ale také Krásný vzhled je na ten boží svět, na modravé hory, v dálce lesů sbory...

Hoši si cestou osvojovali písňe spřátelených i porobených národů. Dívky se držely ve skupině kolem té nejvyšší – Dory. Byl tam Nikolaj a Olinka, Honza s Františkou a nejspíš ještě i další přátelé Jiřího. Někde za nádražím, nevím ale jestli na pravém nebo levém břehu Vltavy, jsme se rozvinuli po cestě do krajiny. Teprve po nějaké chvíli jsem postřehla, že chybí Josef, který byl určitě ve vlaku, zato byl s námi František. Ten však vystoupil jako první na vrcholek nízkého skaliska a ztratil se na čas z dohledu.

Vylezli jsme nahoru a před námi se otevřel pohled do skalní průrvy. Hluboko dole vidíme úzkou řeku. Vzpomenu si, že František mluvil o nějakých skalních freskách. Vtom je teprve spatřím. Stojíme v hloučku na pokraji srázu a díváme se na protější kolmou skalní stěnu vyhloubenou korytem řeky. Stěna se táhne od severu k jihu a pokrývá ji obrovská freska, na které je vyobrazena královská jízda. Směrem k nám podél řeky nehnutě cválá průvod olbřímích rytířů na koních. Jezdci jsou v plné zbroji a jejich zástup se ježí bodci kopí, vlní se vlajíci praporci a chocholy na přilbách.

Nástěnná malba má vybledlé zemité barvy, zůstávají však zachovány pevné obrysy postav. Dívám se na mlčenlivou jízdu a porozumím, že se takhle utvářela krajina. Na skalní stěně zůstaly otisknuty dějiny toho kraje jako příběh, jehož podobu vtiskli krajině muži, odhodlaní bojovat. Z určitého místa a za jistých okolností to lze nejspíš vidět.

Jsem zvědavá, jak vypadá druhá, ženská polovina příběhu. Pokusím se co nejvíc vyklonit nad srázem, abych spatřila malbu, která je nepochybně na té skalní stěně, na níž právě stojím. Pokleknu a chytím se pevně silných trsů trávy, ale nemůžu fresku shora zahlédnout. Uvidím jen nezřetelnou kresbu a bledé barvy dosud nespátřeného výjevu. Po krkolomné stezce potom sestupujeme po prudkém kamenitém srázu a zastavíme se až dole na břehu řeky.

Než se obrátím, abych uviděla ženskou tvářnost té krajiny, zaujme můj pohled voda v řece. Je to divná voda. Neproudí. Teče od břehu k břehu. Jen se v drobných vlnkách skládá a houpe tam a zpátky.

Na břehu vedle nás stojí nějaký stařec. Znímá ho od vidění a vím, že tu svého času býval převozníkem. Kdysi tu chytal ryby a měl tu někde i chatrč a loďku. Dnes tu ale postává jako nějaký průvodce ve skalním muzeu a vykládá lidem o těch starých freskách. Ptám se ho:

„Prosím vás, co je to za divnou vodu?“

Starý pán se ke mně obrací a se srozuměným pohledem ke mně zavolá směrem k protější skalní stěně:

„Hola voda!“

Čekám, že sem dolehne ozvěna jeho věty. Slova však účinkují jako nějaké zaklínadlo, protože vzápětí uvidím, jak se začnou v řece převahovat vlny. Voda je naskládána do hrubého lešení z nesčíslných beden a dřevěné kostky vody se tloučou o sebe, jako když je skládají v přístavu. Lámaným pohybem geometricky určeného jsoucna se pokoušejí vytvořit přesný tvar vlny. Hledím v úžasu na to, jak tíha, setrvačnost a neskonálá píle mechanického univerza předvádějí model řeky. Pohyby doznívají a na chvíli odhalené bednění vody se znovu ponořuje pod hladinu.

Nevěřím vlastním očím a chci ještě jednou spatřit, jak pracuje dokonalý stroj, který simuluje proudění řeky. Žasnu nad tím, jak je to provedené a že to lze znovu zopakovat, zvednout bedny vody, které tam dole těžce spočívají na dně. Sotva pomyslím na to, abych sama ještě jednou zavolala Hola voda!, cítím zapnutí kontaktu. Ještě dřív, než tu větu stačím vyslovit, začne se nestvůrný pohyb ohlašovat klepáním a hrkáním.

Stroj je uveden do chodu a bedny vody se začínají se šploucháním znovu vynořovat. Starý pán ke mně přistoupí a říká:

„Kdepak, milá slečno, to není dobré volat vodu. Natož dvakrát po sobě. Nevíte, že na dně řeky žije drak? Je už starý a unavený, a když ho zavoláte, musí na ta kouzelná slova vynaložit všechnu svou sílu a zvednout na hřbetu celé těžké lešení z beden vody. Nechte ho spát, ať leží na dně a odpočívá.“

Větu zaklínadla už jsem nahlas nevyslovila. Bednění z vody se ponořovalo a divná voda se jen tak lehce houpala tam a zpátky od břehu ke břehu. Obraz na skalní stěně pravého břehu jsem už taky nespatriła.

Jiří stál na břehu řeky vedle mě, ačkoli jsem mu tenhle příběh nevyprávěla, začal jednou sám mluvit o snu, ve kterém viděl pod splavem peřeje, vytvořené z hřbetů sypajících se knih.

* * *

CO BY SE PŘIROZENĚ KLUBALO a posléze ze skořápky zobákem vytepalo, vidím, že je jako žloutek a bílek nesmyslně vyklopeno na pánvičce zvědavosti. Budoucí bude smíseno. Co narůstá? Jen tvář měsíce, který se na mě směje v průhledu nad střechami domů a už zítra mě začne opouštět. V trychtýřové jímce města s hladkými stěnami bují úponky vegetace nesčíslných vztahů lidí a věcí zpusťovaného světa.

Putuje s úplňkem po nízkých svazích a slova ji navíjejí jako nit do klubka:

Děťátko malý, draze kupovaný.

Svět mi tě nedá, kořist si hledá.

Ovečka nemůže zpátky.

Čekají na ni jatky.

Písnička tůze vratká.

Otvírají se, skřípou vrátka.

Slova mě vedou k moři, „kde každý najde jako v zrcadle sám sebe“.

První podzimní vítr mě přenesl po horkém létu nakrátko do tropické laguny. Ve snu ležím v mělké vodě při břehu a chytám do dlaně mořské vlnky. Jsem tu tak odedávna, nahá a zastíněná korunou vysoké palmy, že si už nepamatuji, jestli mám někde poblíž odložené šaty.

V pravé poledne pod vysokým azurovým nebem všechno sálá a vyzařuje žhavé jižní barvy.

Ze sladkého prodlévání a nečinění se v moři vedle mého levého boku vylíhnul malý dráček.

Vezmu ho do ruky a žasnu, že má celé tělo pokryté ostrými modrozelenými ostny, které se lesknou jako kovové bodce. Jeho živá tkáň pulzuje pod průsvitnou slupkou povrchu těla. Malá zelená bytost se ježí bodlinami, ze kterých raší šupiny. Dráček se mi dívá zkoumavě do očí a já si prohlížím průhledné plizované blány, které na jeho zádech tvoří přesně vykrojená křídla. Usmívám se na něj a jsem šťastná, že mě tu

našel... V následujícím přestupném roce všechno naznačuje, že budu hnízdit. Příliš tomu však nedůvěřuju, ani různým nespolehlivým příznakům. Brzy na jaře však na mou nesmělou otázku – jestli nečekám náhodou dítě – odpoví doktor pobaveně:

„Ano, paní, už kope...!“

Než se dítě narodilo, přečetla si v Artemidorově snáři znovu: vidět malého draka značí narození syna, který se ve všem bude poměřovat se svým otcem...

* * *

Z DRÁTĚNÝCH KLECÍ PRO ZPĚVNÉ PTÁKY se stala drátěná hnízda. Jednoho dne z nich vyčuhují živé, uštípané linie dotyků a vzpomínek. Posléze se vyflhnou malí dráteníci. Zpívají dům od domu.

Písně, které mi nepřezpívali, jsou prázdné jako příběhy, které mi nikdo nevyprávěl. Podobají se vzpomínkám někoho cizího. Obrazům pak chybějí slova:

Domy byly zděné pod hvězdami a kamenné stěny chladily v žáru letního poledne. V síňce už bylo doma. Hnízda spletená z proutí se třepetají a zvučí v chvějivém oparu podhůří.

Zvenčí sem doléhá jen nápěv a poryvy větru přinášejí slova: Už se večer stmívá a Števo se nevrací, Števo se nevrací...

Jdu podle hlasu lesní roklí a v úkrytu pod skalním previsem budu do tmy počítat ovečky – hodiny, dny a roky – jak přecházejí po lávce a zapadají za obzorem. Na louce pod hvězdami smím přečkat noc.

Dnes v poledne se ježí hnízdo z řídkého pletiva ostnatými zobáčky z kroucených spoju a uštípaných drátů.

Ostnatá obydlí zavěšená v prostoru.

Tvar života vymezený ostnatým drátem.

Pavouk souká ostnatý drát na hnízda noci, obyvatelná zevnitř a ukotvená v síti studených paprsků slunce v zrcadle.

Prsty blesků ukazují na zem.

Všude kolem srší husté stopy úkazu.

Samo ukazování je síť napjatá v přítomnosti.

Dotýká se všeho, a dokud ten dotyk někdo necítí, ať se předčasně neraduje.

Kdo se na to dívá, kdo se na to vůbec má dívat. Lidské příběhy a jejich provizorní příbytky. Těla. Odkud se to všechno lije. Z nebes prší na hlavy a ze srdcí se to vypařuje. Skleníková pokušení, křehká jako lístky hlávkového salátu, zelená jako pohyblivé paravány jehličí.

Ze čtyřboké kyklopské věže uprostřed lesa hledí k obzoru zazděné oči Lociky. Rapunzel, Rapunzel, lass dein Haar herunter.

Venuše v modrém plášti Panny Marie se skrývá ve vysoké trávě času, který neroste. Zdalipak ji potká, kdo nese – aniž by věděl – dopis a bloudí se zprávou potmě v lese. Kdo slyší v noci trávu růst a ve dne přijde vyslechnout příhody vyděšených dětí.

* * *

OD IGNÁCE DOZNĚLY ZVONY, ležím pozdě v noci uprostřed města v pokoji, který je až ke stropu zaplněný vodopádem a peřejemi svazků knih. Matně si vzpomínám, že se něco přihodilo – něco důležitého – co jsem vyměnila za život věčný. Spánek nepřichází. Bloudí za obzorem a nepřibližuje se. Nevím, jestli ho dostihnu.

Odposlouchávají pole i les, zdi domů mají uši. Za řekou, na druhém, odvráceném břehu slyší krvavé uši zajíců kvílení přejetých psů, koček a vidí hrůzu v bělmu očí srnek a bodlinatých ježků a nekonečné zástupy drobné havěti, rozdrčené na silnicích.

Hola, vítr v měsíční tváři vás volá, svolává čtyřnohá zvířata na souši, ryby v rybníku a v řece, kačeny na potoce. Ptáky ve vzduchu, myši i netopýry, rorýsy spící ve vzdušných vírech na nebi.

Poslyšte, děti, i vy, pýřidla s malými oušky, připíchnutými k náušnicím, co jste dostaly ke křtu, slyšte a poběžte, kluci s posměšně přimhouřenýma očima, probud' se ty nemluvnátko darované světu.

Přistupte všechna pokřtěná robátka i nekřtěňátka přišpendlená na nástěnku:

Ten, kdo vás pronásleduje, jde plíživými kroky před vámi.

Zastaví se náraz. V tichu tluče srdce. Město ve střehu.

Čas žene lidi bez tváře a bez dechu bezesnou nocí bez spánku do bezedné budoucnosti.

Bdění zmoženo padá do náruče únavy a kroky postupují od srdce k srdci.

V obklíčení klíčí slovo. Má pět prstů stejně jako moje ruka.

* * *

TANČÍM S DÍTĚTEM V NÁRUČÍ MEZI DVĚMA PROTIJEDOUcíMI VLAKY. Nevím, jestli je to skutečnost nebo sen. Konečně usínám a ve snu přicházím s právě narozeným dítětem v náručí na venkovské nádraží, odkud mám odjet poledním vlakem. K mému překvapení tu staví mezinárodní rychlík – Orient Expres. Váhavě k němu vyjdu přes malé nástupiště. Nejsem si jistá, jestli to je ten pravý vlak.

V okamžiku, kdy stojím na úzkém betonovém pásu mezi dvěma kolejisti, přijíždí z opačné strany neočekávaně ještě jiný rychlík. Řítí se kolem a zřejmě projíždí. Přitisknu dítě pevně na prsa a z obou stran mě uchvacují vzdušné víry, teď už obou v protisměru uhánějících vlaků. Najednou objevím krouživý pohyb, jímž se obě síly vyrovnávají, a podám se mu. Vysílena tančím s dítětem v náručí v pravé poledne na malém zapadlém nádraží mezi dvěma protijedoucími vlaky. Kroužím v tříčtvrtečním rytmu valčíku a cítím, jak se mi každým obratem vrací ztracená síla.

Obraz se ve snu zastavil a zdánlivě to trvá nekonečně.

Tančím mezi úsměvy mužů, dětským pláčem a každodenními obyčejnými příhodami. Na rukou nosím z místa na místo dítě, nikdy je neodkládám dolů na zem, jen nahoru do bezpečí ve větvích.

Navečer spí na malé plošině nad střechami okolních domů a těsně nad jeho tváří nalétávají s křikem roje rorýsů. Pomalu ho přivykám na dům, spával v horách s hvězdami nad hlavou.

Životem dítěte vyměřený čas mého života krouží a shlíží se v sobě jako ve studni. Dnes nemusím čelit té hladké stěně, znamenalo by to jen plýtvání sil.

Zrcadlové čelisti jsou nasyceny. Stal se zázrak, jeden z tisíců, které bez povšimnutí nesou klenbu světa. Hledám jen nepatrné místo, kde bych se mohla sklonit a vyslovit jeho jméno: Bůh je dobrý – Tobi jahu.

Dítě běhá a překřikuje všechny hlasy. Nesčíslné hlasy v tichu, které hledají svá ústa. Slyším radost. Zalyká se smíchem a hledá hladová ústa, aby se do nich mohla zakousnout ostrými zuby.

* * *

NA BALKONĚ NA BALABENCE DNES KRÁJÍM CHLEBA – KNIHU. Naposledy přespím na pusté Balabence, kde mě už nechrání obraz krajiny. V noci svítí jasný měsíc a vyláká mě na balkon, kde krájím ostrým nožem chleba – knihu. Nůž odděluje tenké plátky stránek. Zprvu je čtu obtížně, protože chléb je rozkrojen nepatrně šikmo a první dvě stránky se v polovině překrývají. Bude třeba hladových a chudých úst, aby ruka po každé vykrojila tenký krajíc, v němž by nechyběla žádná řádka, ani jedno slovo.

Čtu knihu – chleba dlouho, pečlivě a soustředěně. Nejspíš i potmě. Jsem tak zabraná do čtení, že jsem nepostřehla, kdy zapadl měsíc. Teď ráno z toho, co jsem přečetla, nevím ani slovo. Nepamatuju si to jistě, ale myslím, že jsem přečtené krajíce snědla.

* * *

OTEC BYL TVRDÝ, ABY OBSTÁL, a nemám mu to za zlé. Nejcennější věc, co měl, mi daroval, a snad se ani nemýlil, když chtěl – sice pozdě, málem s křížkem po všem – vychovat dceru k poslušnosti. K tomu jsem se vůbec nehodila. Sotva jsem vyrostla, abych snesla svorně se sestrou první výprask, poznal, že patřím rodem k jeho krvi. Po devíti dnech zrušil jednou provždy tělesné tresty, abych znovu začala mluvit a skončila hladovku. Dokud mě nevykázal ze svého srdce, byla jsem s ním a všude jsem ho provázela.

Byla jsem s ním, když přijížděl s otcem a třemi bratry do Prahy na vorech a po setmění se vraceli pěšinami podle řeky domů na Hlubokou. Plavila jsem s ním koně a prohrabávala suchou větví řeřavé uhlíky ohýnku na pastvě. Přinesla jsem mu ztracenou podobu matky, kterou viděl naposled, když byl malé dítě, a zapomněl její tvář, když mu ji Bůh vzal. Přijal dceru, ale ranilo ho, že z ní bude žena.

Když přestala být Vltava milou všech vorařů, učil se řemeslo v Písku. Tam za ním v létě toho přestupného roku z ničeho nic vletěl oknem do novostavby kulový blesk. Zatímco pokládali elektrické vedení, skákala koule žhavé plazmy po podlaze, než se vykutálela na ulici a zmizela v suché strouze u řeky. To jsem byla taky já! Vždycky jsme byli spolu, prochodili jsme beze slova širé lesy kolem Prahy, kam mě brával jako malou holku každou volnou neděli. Táhlo ho to na jih k řece.

Tajně jsem se za něho modlila v koupelně, aby pro své myšlenky nepřišel do pekla. Zlé skutky jsem dokázala odvrátit. V jednom z přestupných roků jsem mu přinesla ukázat půlročního vnuka. Zazvonila jsem u branky. Vyšel na zápraží. Pozdravila jsem ho, on se zeptal přes plot:

„Co tady chceš?“

„Přišla jsem se na tebe podívat a ukázat ti svého syna.“

„Tak si mě viděla a můžeš zase jít,“ dodal nevzrušeným tónem a zšel zpátky do domu.

Zůstala jsem před brankou jako opařená. Toho dne, kdy jsem ho viděla naposledy, bylo sychravo. Autobus do Prahy jel až za několik hodin. Ujali se nás sousedi odnaproti a vzali nás do kuchyně. Na stole válela jejich matka těsto, dcery žehlily a skládaly pleny, nejstarší přebalovala na lavici dítě. Kolem si hrály děti na podlaze. Byli jsme pro ně vzácná návštěva.

* * *

KDE JSEM TEĎ, TAM NEDOLÉHAJÍ HLASY. Jenom změř' hovoru, ve kterém chvílemi zaznějí některá jednotlivá slova z chodby. Nikdo si mě zatím nevšímá. Jsou to jen signály, abych byla ve střehu. To činím. Jako vždycky, když to nejvíc potřebuju, není široko daleko nikdo, koho bych mohla požádat o pomoc. Zato mi zbývá spousta času uvažovat, jak jsem se vlastně dostala do téhle kanceláře.

Dnes časně ráno, v nekřesťanskou hodinu drnčí v mém bytě do spánku zvonek. Dřív než jsem se probrala ze snů, otevřeli si sami dveře a vzápětí mě vzbudili u postele dva chlapi. Muž, který spal v noci vedle mě, vyskočil jako srnec z mlází a rychle se oblékl, zatímco ostatní ze smečky tlumeně hlučí a přešlapují v předsíni. Abych jim dala jasně najevo, že považuju všechny za nezvané hosty, požádám je, aby se zuli a laskavě nevzbudili dítě v zadním pokoji.

Potom už jde všechno ráz naráz, mého přítele popadli a odvezli pro podezření z podvracení republiky do Bartolomějské, kde z něj budou chtít nejspíš zaživa stáhnout kůži, jako to svého času provedli patronovi jircháři, podle něhož poplužní dvory té chásky dostaly jméno. Policejní akce v mém bytě pokračuje a dokonce nabírá komické rysy.

Příslušníci tajné policie vyšetřují přípravu podvracení republiky a zajímají se kupodivu nejvíc o literaturu. Probírají podrobně knihu po knize na policích, od nejspodnějších pater po strop knihovny, a skládají všechny samizdaty a exilové tisky na velkou, teď už ustlanou postel.

Nejstarší soudruh z té povedené skupinky píše dvěma prsty na přineseném úředním psacím stroji protokol z domovní prohlídky, někteří se pokoušejí přečíst co nejvíc z hromady zakázaných knih. Jeden tu dokonce přečetl nenápadně celé Kacířské eseje. Jiný zapečetil jako případný předmět doličný moji starou nevinnou Remingtonku, na níž opisuju většinou své básně.

Ostatní operativní agenti vybíhají na pavlač a další, noví, dychtivě vnikají do bytu. Dva mladíci, kteří se tu zaučují, mě sledují jako vzácný

exemplář bílé lasičky a snaží se vštípit si do paměti všechny podrobnosti, včetně mé maličkosti, než ze mě bude vzorek v kleci.

Vařím čaj, mažu chleba máslem a s hochem, který se už probudil, celkem poklidně snídáme. Přitom mě střeží uniformovaný příslušník Veřejné bezpečnosti. Vyděšená paní z vnitřního odboru Národního výboru, která tu zastupuje veřejnost, těžce nese svůj nadlidský úkol. Je to ale od pohledu obyčejná, hodná ženská, takže se trochu stydí a celé dopoledne trpělivě předčítá mému synovi pohádky.

Hodiny se vlečou, soudruzi se neochotně střídají v psaní protokolu, zatímco já čas od času vyberu z hromady nějakou knížku, chvilku v ní nezúčastněně listuju a pak ji „omylem“ zařadím zpátky do knihovny.

Toho dne pozdě odpoledne sedí v kanceláři v Bartolomějské dva vyšetřovatelé a dělají svou práci. Tedy postarší drsňák tluče dvěma prsty do stroje znění protokolu a mladý ambiciózní kádr usilovně přemýšlí, než mi položí nějakou bezvýznamnou a podle nich asi záludnou otázku. Sedím tu a čekám, až budou hotovi.

Popsala bych jejich oranžové košile a nevidané stupidní kravaty, pomačkaná saka a obličje i věty, jimiž opakují nacvičené úřední formulace, kdyby mě nepopadla bezútešnost nad nesrovnalostí toho namáhavého policejního výkonu s mojí domáckou prací ze dne na den, se zákazem zaměstnání ve svém oboru, s obživou z ruky do huby.

V prostředí poloprávního státu naštěstí dobře fungují moje připravené metodické dotazy a následující magická věta je dokáže také na nějakou dobu zabavit. Takže:

„Jaké trestní stíhání bylo zahájeno a koho se týká? Proč jsem předvolána, a o jakou jde výpověď?“

Ptám se co nejslušněji. Moje floskule platí v případě, že dostanu jasnou odpověď, ale i tehdy, když mě odbydou běžnými výmysly o povinnostech občana, například poskytovat informace i v průběhu předběžného vyšetřování.

Magická věta zněla stručně:

„V této trestní věci nemůžu vypovídat, protože nejsem schopna posoudit, zda jsem se dopustila nějakého trestního činu. Takže bych svou výpověď mohla poškodit sebe nebo někoho ze svých rodinných příslušníků a blízkých.“

Nevyvratitelné zaklínadlo jim bylo zjevně proti mysli, podezíravě zkoumali jeho logiku bosé a zároveň obuté horákyně a nebyli si jistí, jestli jsem opravdu tak naivní, práskaná nebo drzá. Nebo všechno dohromady, myslím si v duchu, ale přece jim nebudu napovídat.

Možná to není ani z její hlavy a poradil jí to někdo chytřejší. Odezírám z výrazu jejich tváří, jsem přesvědčena, že vědí, kde tady ten diamantový mozek mají. Nejspíš je teď v nějaké místnosti na stejném patře, aby mohli srovnávat naše výpovědi a koordinovat své postupy.

Nechci teď ale myslet na nic, co se týká nás dvou, ani na to, kdy se shledáme. Abych je náhodou nepřivedla na stopu něčeho, co nevědí, kdy bych se tím zabývala v mysli. Důsledně udržuju mezi sebou a jimi neměnnou a nepřekročitelnou distanci.

Jsou to beztak moji bližní, říkám si pro sebe bez trpkosti.

Dál už jen stručně mlčím, anebo pozorně a navenek korektně odpovídám, abych nic důležitého neřekla, jak se na takové úřední jednání sluší.

* * *

MUŽ ŽIJE VE MĚSTĚ PO OBOU BŘEZÍCH ŘEKY TAK JAKO JÁ. Budu to ale ještě já, nebo kdo to bude, odrazí-li jednoho dne loďka od břehu?

Podél boků loďky krouží do závratné hloubky říční víry.

Příběh dosud není čitelný.

Je sotva zrozený na břehu z oparů mlh a pěny, z dotyků vln a oblázků, na vlhkém písku sřetězený, je průsvitný a orosený, ještě do košíku nevložený, ještě si neumí z proutí uplést pomlázku.

V noci plné soukromých nocí se úzké ulice ve středu města ohýbají úzkostí lidí, kteří se vracejí do svých domů. Chodci se potácejí podle zdí ke svým vratkým obydlím, zavěšeným na vlajících souřadnicích. Každý z nich ve dne žije odděleně ve svém vlastním bdělém světě, v noci se všechny jejich sny slévají do kalného koryta vody. Na přetékající hladině řeky se zrcadlí společný děsuplný sen.

Muž se vrací na vrávoravých nohou příčnou ulicí a pak vzhůru po schodech. Jejich spirála, jak vím, by necouvla před peklem. Roste oběma směry a proudivě se zavrtává dole i nahoře do nekonečna jako kočka hlavou do podpaždí.

„Tak vida,“ říká si. „Nekonečno nejen že je, ale dokonce se vejdou dvě do jedné věčnosti.“

Bydlíme na pravém břehu řeky. Na břehu života pulzují nicotné události a zaplňují obzor zmnoženými pohledy hmyzích očí. Lidský věk sčítá prázdné roky do trvání mýdlové bubliny, kterou zevnitř modelují prsty s ostrými drápkami otázek. Mýdlový příběh roste, praskne a vyšumí. Volám:

„Kde jsi?“

Na starých dobrých obrazech vyvolává můj dech s ozvěnou větu:

„Co chybí nahému muži sestupujícímu po schodech?“

V domě s kamennou spirálou schodů spí dítě a z jeho spánku se možná vyklube ráno nový den. Jak tu spí, připadá mi, že ty a já jsme se snad už někdy viděli?

Proti proudu řeky běžím k tomu setkání. Na pohyblivých schodech a v pasážích potkávám mokré a provlhlé postavy, jak vzlínají a stékají znovu po kluzkém schodišti. Obrisy jejich chatrných těl se vypařují.

Potkáme se na nábreží, jdeme přes most. Nahý muž sestupuje po schodech k řece a mluví ke mně na náplavce vřelým hlasem:

„Rozdíl mezi rychlostí schodů, které nás unášejí do podzemí, a reálným časem řeky je nebetyčný.“

Jeho hlas mě poddajně vede na smyčce stuhy ponurou chodbou se zákruty. Jdu volně za mélickou větou a v průhledu do ulic se přede mnou odhalují rozvaliny Herkulova chrámu. Pod okoralými oblaky se jeho sloupy nahoře i dole drolí. Zastavíme se na prahu jeskyně. Na kameném stolci stojí džbán s vodou, nabranou ráno z pramene v lesní sluji.

„Mám vyprahlo v ústech,“ říká muž. „Chci pít,“ dodá.

MLčky mu podám vodu v mnohostěnu sklenice, na jehož plášti se láme světlo. Muž pije chladnou pramenitou vodu jako by to byl žhavý kov, který se vlévá do jeho jícnu a propaluje se do útrob.

Cítím, jak ho voda pálí v hrdle. Když dopije, poznamenaná suše:

„Ta voda pálí jako oheň.“

Říká:

„Mám strašnou žízeň.“ A podává mi prázdnou sklenici.

Nemohu uvěřit, že nepozná chuť čerstvé vody z lesního pramene.

Ted' už vím, že nepomůže orel ani panna – musím promluvit:

„Je to dobrá, pramenitá voda,“ říkám a piju z téže sklenice.

Na pozadí té marné věty nastane ticho. Jako každý muž se i tenhle můj nahý idol sestupující po schodech bojí každé trapnosti.

V prchavé chvíli se spolu objímáme.

„Kde jsi?“ volá mě, vrávorá a tápe před sebou ve tmě rukama.

„Tady jsem, tady,“ běžím k němu vstříc milostné hře, která si na mě nevzpomíná. Líbají se a vracejí si polibky. Usínají až pozdě ráno.

„Kde jsi? Kde jsi?“ ozývá se ozvěna na schodech, jejichž spirála se zavr-
tává do těla domu a nezachrání je před pádem.

Herkulovy sloupy se drolí a univerzum v koutech okorává. Na obvo-
du města, kam nedosahuje moc vlastního hlasu, se všechno hroutí
a rozkládá. Slyším, jak hlas zvučí kovem přesné struny a rozléhá se do
strání a do polí, shrnutých pod klenbou noční oblohy. V té chvíli se
každé místo vejde do dlaně a jeho stopa do křišťálové koule času.

Ve světnici s vůní jablek a zlatým trsem jmelí kvetou ibiškové růže
včerejšího večera. Uprostřed na mramorovém stole stojí džbán pra-
menité vody. Na pohovce u stěny spí muž – mládenec svlékaný svými
nevěstami:

Dívka s tváří měsíce se skloní nad mužem. Aniž by ho probudila po-
libkem, odchází po cestě k lesu do kruhu skal. Měj se, světe.

Muž vstává, jde do koupelny, holí se, váže si kravatu a snídá, zajíždá
nový den lačně pečivem, po kávě přijde psaní:

„Peklo by bylo pouhým očištěm, kdyby nebylo věčnosti. Ucházíte se
o ni ještě, drahý příteli?“ píše mu v dopise jeho diskrétní milenka, která
ho bezhlavě obdivuje.

Je po ránu půvabná a svěží, trochu se nudí nad rozečtenou knihou,
zatímco na okně jejího pokoje v domě naproti drnčí čmelák, který vy-
padl z kalichu bílých kostelních lilií ve váze.

Řeka schodů se valí do ulic, objímá svými četnými rameny město a plyne
dál v meandrech svůdnou krajinou pozemského světa bez paměti.

Nezrozené děti by ji marně volaly.

Pod obzorem členěným gesty touhy se mávnutím křídel prudce
vznesla volavka a plynulým letem nad hladinou vod dosáhla patřičné
distance protějšku břehu.

Jdu za ní s poutnickou holí do příkrého svahu, kde se skrývá malá šel-
ma, žíhaná a pruhovaná vášní na pozadí bezbarvé lhostejnosti.

Ve stínu skalní stěny snuje plížení za kořistí a přískoky po žhavém písku až k úpatí hory.

Na hoře roste keř, jehož listy se podobají dlani. Na podzim před oponou vysokého lesa vzplane keř ohnivě rudými znameními.

* * *

KAMENNÉ MĚSTO MRTVĚ ZEJE VŠEMI NAPJATÝMI ŽIVOTY. Na ulicích se nemluví nahlas. Zdá se to divné, ale lidi mají většinou připažené ruce. Jen výjimečně někdo rozhrne prostor přirozeným gestem.

Pozdě odpoledne potkávám na ulicích lidi; dívají se obvykle do prázdných zrcadel výkladních skříní, tu a tam se spolu dva zastaví na chodníku, jeden se nachýlí k druhému a polohlasně se domlouvají, než se objeví nadohled třetí. Nikdo z nich se nesměje.

Výrostci se navečer drží v houfu a povykují. Pokud je slyšet z dálky hlasitý smích, jsou to jistě nějací cizinci. Zdejší lidé převážně něco pokoutně obstarávají. Mají strach, i když není obecně jasné z čeho. Strach na sebe bere obyčejné a malicherné podoby každodenních událostí, má tváře lidí s obvyklými vlastnostmi a jmény a ochromuje svou všudypřítomností.

A přece, tolik vroucnosti a touhy se tu denně potýká s hrubostí a zlobou; srážejí se do vichru, který cloumá a řinčí okny, naklání zdi domů a ohýbá křivé ulice. Město se v té smršti stává kulisou přízračného snu a přesahuje mé možnosti představit si, komu se zdá.

Někdy za soumraku se na mě zhloubi tmy dívá tvář za oknem. Nevím, kdo to je, a nechci to vědět, říkám si s předstíranou lhostejností. Nemusím se plavit na člunu uprostřed řeky, abych poznala, co takový tvor hladově vyhlíží za nocí v měsíčním svitu.

Ve dne chodím po ulicích a vedu za ruku dítě. Většinou opravdu poslouchám, co mi říká. Když nás zastihne na ulici tma, spěcháme domů, kde na nás čeká černá kočka. Chlapec si s ní hraje a já si s ní povídám. Někdy přijdou přátelé a bavíme se. Pijeme víno nebo čaj, mluvíme spolu a posloucháme muziku. Jindy jen sedíme proti sobě a píšeme si vzkazy.

V pátém roce pod odposlechem už používám telefon spíš jako dezinformační kanál. Pokud se například chystám odjet z města, zavolám sestře, která by se beztak neodvážila ke mně přijít, a řeknu jí, že tentokrát zůstaneme na neděli doma.

Kdykoli v poslední době vyjdu do města, ucítím v zádech povědomý, neosobní mužský pohled. Připadám si jako chycená háčkem na vlasci. Pokračuji v chůzi se zapíchnutým pohledem do zad a nesnažím se ho vytrhnout. Není obtížné zjistit, komu patří. Bývá to obvykle nějaký chlápek nadohled, co vypadá tak nenápadně, až je podezřelý. Udržuje doporučený odstup. Nemá smysl se otáčet, ani si pamatovat jeho tvář – po krátkém intervalu ho střídá další.

Když jdu s někým společně po ulici a potkáme známé, většinou se zastavíme na kus řeči na chodníku, můžu při tom zahlédnout v bočním pohledu, jak nás obstupuje celý hlouček. Bylo by zbytečné se znepokojovat, je to běžný postup sledování.

Procházím všemi směry po městě, dívám se nezúčastněně do tváří mužů, kteří jdou proti mě, a představuju si, jestli by mohli patřit k těm, co mě sledují. Výsledky zkoumání nemá smysl zveřejňovat, každý si může odpovědět sám.

Některé dny nemám stání, dokud mě na poslední chvíli kroky nedonesou na nádraží, tam potom naposledy mávám těm, co se vyklánějí z okna odjíždějících vagonů. Mám jako ostatní slzy v očích a zároveň jim přeju, aby žili někde, kde je to možné.

Prosvětlený modrý globus na chlapcově stole beztak nese jeden rozprostřený plášť země – volně rozdrobenou pevninu, po částech ukotvenou ve vodách moří a oceánů.

Sotva si pomyslím, že by andělé měli lidem víc pomáhat, ukáže se, že bychom měli být naopak my pozornější. Nejspíš tady není v kraji zvykem, aby byli muži oporou své ženě a dětem. Zato potkávám na každém kroku ženy, které mužům pomáhají a jsou ke všem dětem laskavé. Některých mužů si ovšem vážím. Ani dnes jich není v tomhle městě méně než deset.

Nemůžu se zbavit tísnivého pocitu, že můj pohled nedosahuje dál než na protější travnatou stráň Petřína, kam dohlédnu z okna. Přenesu se

tam na pěšinu mezi keře a stromy podle Hladové zdi, nad hlavou mi letí táhlé nízké mraky západního nebe.

Jakmile obzor pohasne a nad kamenným mostem vybledne silueta Hradčan, ztuhne výhled na oba vltavské břehy do popelavě šedého příkrovu, přes který se po vlastních stopách vracím zpátky. Pozdě v noci zhasínám lampu a krátce na to zmizí světlo i z okna naproti.

Ve skutečnosti stojím stále na prahu svého pokoje. Dopisy, které čas od času píšu, neodesílám; nemůžu se smířit s představou, že je první čtou podezíravé oči toho, komu nejsou určeny. Moji přátelé žijí tady, ve vězení i všude ve světě. Těším se, že se s nimi jednou shledám.

* * *

HVĚZDICOVÉ ULICE MĚSTA SE ROZBÍHAJÍ PO OBOU BŘEZÍCH ŘEKY.

Nemůžu být současně na tolika místech, kde všude jsi a zároveň nejsi. Vyšla jsem za tebou do mlhavé spleti ulic. Poprchává a tvoje stopy smývá déšť. Bloudění bloudí stejně výmluvně jako světlo svítí, tma se tmí a noc kdesi nocuje v noci a spánek spí v krajině před bouří.

Bydlím s mužem do konce léta v domě s kamenným schodištěm, plným chodeb a vratkých obydlí. Ve městě plném dní a nocí se rozednívá.

Jednoho horkého dne šel poustevník se svým učedníkem po břehu moře.

Tu řekl bratr: „Otče, mám velkou žízeň. Není tu nikde pramen sladké vody?“

Poustevník, ponořený v modlitbu, mu odpověděl:

„Jdi a napij se z moře!“ Bratr šel a napil se mořské vody. A chutnala mu sladce. Bratr se nejprve podivil, ale potom se velmi zaradoval. Vzal láhev a naplnil ji vodou z moře, aby měl co pít, až bude znovu žíznit.

Poustevník to uviděl a zeptal se ho:

„Pročpak jsi naplnil svou láhev vodou?“

Bratr odpověděl:

„Otče, nehněvej se a odpusť mi. Udělal jsem to proto, abych měl co pít, až zase dostanu žízeň.“

Poustevník mu odpověděl:

„Milý bratře! Bůh, který je tady a působí zde zázraky, je přece i na každém jiném místě.“

Mokré třásně deště se ráno ještě dotýkají obrysu tvé hlavy na polštáři.

Vlny zakrátko setrou stopy tvého těla v písku.

„Kde jsi?“

Poklekáš v zástupu na stráni. Jsi to ty. Postava s nepoddajnou kšticí. Přišel ses poklonit vtělenému Slovu. Jsi nepatrný bod, označený jménem, který jiskří na obzoru. Nad ním povstane moře hvězd a zaplaví oba břehy.

Příboj skládá křivolaké hřbety vln, které krotce lemují výjev tříkrálový, do pláště noci, ozářené betlémskou hvězdou a zakotvené u studny. Klopýtáš po svahu a ještě nevíš, že v dlani Jezulátka budou tvé dary převáženy zrnkem písku. Jsi to přece ty, kdo bude obdarován.

V oku studny se leskne živá voda. V bázni trne a zrcadlí v paměti tvou tvář. Na cestu domů podávám ti klubko.

* * *

SOUOSTROVÍ ŽENSKÝCH FOREM se přelévá ve vodní krajině, kde cítím blízko vlhký a slaný dech moře. V rovině stálých, a přesto pohyblivých vodních proudů se prolínají a srůstají vrstvy bdění a snu. Mám velkou žízeň a chci se napít čisté vody. Hledám pramen. Všude však vidím jen do sebe zaklesnuté a jako v nějakém nepravidelném puzzlu sevřené různé velké segmenty vody a země.

Prolamované ostrůvky vodních hladin jsou odděleny úzkými hrázi a pásy pevniny spojuje síť pěšin a sotva prošlapaných stezek, které se místy houpají. Na hladině nesčíslných nádrží a jímek se přeskupuje prvotní materie stvoření a modeluje nejrůznější obrovité, přirozené i docela malé ženské formy, které nesou své vlastní významy.

Plovoucí sochy tvoří na vodě ostrovy, ty dostávají tvar ženských těl a viditelně v nich probíhá buněčný život. Dívám se na obří ženskou formu s mramorovaným tělem, která kotví u břehu, a vidím, že se její povrch nepřetržitě rozlamuje a přeskupuje podle sítě vlasečnic.

Oddělují se z něho malé částčky a odplouvají, než je v pomalém proudu členitého vodního toku přitáhne jiný, ještě nedokončený a lačný obrys ženského těla. Při pohledu na horizontální deltu nyní chápu, že se ženské formy rozmnožují buněčným dělením jako rostliny, a připadá mi to k smíchu.

V téže krajině s vodními cestami pod nízkým horizontem vede archanděl Rafael – v černém plášti a s vysokým kloboukem na hlavě – malého Tobiáše. Za nimi chňape chundelatý psík po rybě.

* * *

SBÍRÁM V ZAHRADĚ VELKÁ ČERVENÁ JABLKA. Na podzim toho roku, než se potom v zimě – na svatého Valentýna – narodila Sára, skládáme s Tobiášem velká červená jablka na hromadu pod velký strom, kde se mají do rána vyrosit. Jabloň stojí uprostřed sadu mého otce. Kolem pobíhá naše vlčácká fena Jessina a sad připomíná neoplocený pozemek na jižním svahu v Kostelním Vydří.

Všechna jablka už jsou téměř sebraná, když spatřím, že se k Jessině připojilo ve hře mládě leoparda. Dovádějí spolu a honí se ve vysoké trávě. Malý leopard obláčkový je jen o málo menší než vlčák a je hravý jako kotě; poskakuje do strany, pružně skáče přes spodní větve a co chvíli se vyhoupne na strom a škádlí shora měkkou tlapou Jessinu. Líbí se mi, jak si spolu hrají, ale v duchu si říkám:

„To je nadělení!“

Protože se začíná stmívat a všechna jablka jsou už sebraná, chystáme se, že půjdeme domů. Mládě leoparda jde s námi a já mám smíšené pocity, jestli můžeme vzít s sebou domů i divokou šelmu. U branky se pokouším, aby přece jen zůstala v zahradě za plotem. Pokaždé, když zavřu vrátka, prosmekne se však obláčkové mládě se mnou a je v trojici na dvorku. Za plotem je zavřená buď Jessina nebo Tobiáš. Chvilí se tak strkáme a pekelíme u branky, pak nad tím mávnu rukou.

„Tak pojd' taky s námi,“ pozvu leopardí mládě do domu. Sleduje mě bystrým, důvěřivým pohledem, ale nenechá se pohladit.

* * *

PRVNÍ NOC VE VENKOVSKÉM STAVENÍ NÁS ZASTIHLA BOUŘE. Přišla krátce před půlnocí. Blesky křižovaly ozářené nebe a dunění hromu obcházelo okolní příkré svahy pod klášterem a odráželo se ozvěnou od hradby starého lesa Brahu. Jakmile jsem nakojila plačící dítě, zhasl blesk světlo. Dívala jsem se do tmy a odpočívala, ale usnula jsem až když prudký liják ustával a okenní tabule začaly zvenčí s drnčením omývat proudy vytrvalého deště.

Bouře pokračuje i ve snu, ozývá se chvílemi poryvy větru a hromobitím, které se ještě jednou vrací, než začne pozvolna slábnout. Vyhlednu z okna, protože jsem zaslechla na protější straně u dolního kostela nějaké neznámé podezřelé zvuky. Ve dvoře, před vysokou jižní zdí, oddělující usedlost od louky u potoka, cloní výhled vzrostlé stromy. V průhledech mezi větvemi se po nebi zmítají neklidné mraky.

Vtom se nezřetelné zvuky ozvaly znovu, přicházejí však z opačné strany. V náhlém tichu je slyšet, jak od Brahu sjíždějí po rozměklé stráni jezdci na koních. Je jich asi dvanáct. Druhá jízdní skupina, kterou jsem zaslechla ještě v doznívajícím hromobití, nejspíš přešla most a je teď už na protější cestě za potokem, aby odřízla od jihu ústupovou cestu ke tvrzi a nahoru ke klášteru. Nedostala bych se s dětmi ani ke kostelu.

Vzbudila jsem chlapce a vzala půlroční dceru do náručí. Z okna jsem už uviděla přijíždět první jezdce s pochodněmi k přední stodole. Nezbyvalo moc času. Dům byl temný, měl pevné mříže a těžké zamčené dveře, ještě však nevím, jak zachránit děti. V úzkosti obrátím pohled k obrazu Panny Marie Karmelské, který visí ve tmě ve velké obytné místnosti. Vzápětí přijde spásný nápad, můžu se přece s dětmi ukrýt ve staré malované truhle.

Nadzdvihnu víko a uvnitř se přede mnou otevřela chodba, která vede pod severní zdí domu kolmo do svahu. Vezmu chlapce za ruku a vlezli jsme dovnitř. Zevnitř jsem truhlu zavřela kovanou závorou. V úplné tmě pomalu postupujeme vyhloubenou chodbou a doléhá k nám vzdalující se

dunění půdy. Asi ve třetině cesty k lesu chodba končí mezi křovinami a balvany v malém háji nad vsí, kde zarůstají staré, zavalené důlní jámy.

Poklekneme tváří ke klášteru a děkujem Matce Boží na svatém poutním obrazu na oltáři, že nás zachránila. Tobiáš je trochu vyděšený, ale počínal si naprosto klidně. Maličká Sára byla po celou noc přitisknutá v polospánku k mé hrudi, ani nezaplakala, jen chvílemi neklidně zavrňela. Ves za námi hoří a věděla jsem, i když o tom před dětmi nemluví, že jezdci zabíjejí bez slitování.

Ještě je však nebezpečné zdržovat se v otevřené krajině. Seběhneme podle východního okraje lesíka k potoku a ukryjeme se v rozvalinách kamenné lesní kaple s dřevěnou vížkou. Je to někde v místech, kde na východ od Kostelního Vydří stávala na půl cesty k Podcestnému mlýnu zdejší nejstarší a dávno za třicetileté války vypálená obec Zahradky.

* * *

UPROSTŘED MÍSTNOSTI, KDE JSEM SAMA, potřebuji zjistit, kde je oheň, voda, země a vzduch, aby se ukázalo, kde je slunce a měsíc, a abych mohla nakreslit na podlaze kruh. Levou rukou položím nalevo na zem krabičku zápalek s orlem na nálepce. V pravé držím sklenici vody a pokládám ji napravo. Přikleknu k podlaze a v průsečíku, kde se kříží obě osy, označím místo dvěma kolmo přeloženými stébly. Na jediný pevný bod v prostoru položím pravou ruku. Po chvíli z toho místa vyrůstá naproti mně obrovitý strom, který zároveň prostupuje mou dlaní. Potom pod kmenem věkovitého stromu říkám jen tak do větru:

„Zatímco Adam spí, Orfeus zpívá.“

Beru si na pomoc básníka:

„Všechno už jsem o d'áblu slyšela, ale vím jistě, že neumí zpívat.“

Jenže, komu to říkám?

Sedím pod stromem u zahradního stolku a prohlížím si slohu fotografií, kterou mi podala starší drobná paní s krátce ustřiženými vlasy. Usedla potom proti mě. Jsou to všechno snímky stromu. Po chvíli poznám, že je na všech zachycen pouze jeden strom uprostřed zahrady, ten, pod kterým právě sedím. Spatřím urostlý rozložitý strom s plnou letní korunou s lesklým listím, prozářenou poledními paprsky. Na jiné fotografii se třese tenký kmen v sychravém podzimku, na další uvidím mohutný kmen holý a promrzlý na kost v mrazivém ránu. Jedna momentka ukazuje strom, na jehož větvívkách se na první jarní den nalévají pupeňy. Užasnu, když potom uvidím velký košatý strom, osypaný spoustou bledých zarůžovělých květů velkých jako dlaň, a poznám magnolii.

Prohlížím si snímky, na nichž kolem stromu krouží ranní i večerní hodiny, dny a noci všech ročních období a roky skládají lidský věk. Ve zpřeházené sloze fotografií je přítomen každý jeho naplněný tvar. Zatímco se probírám portfoliem se snímky stromové magnolie u něhož bydlím a denně ho vídám, poznám tu ženu, která právě unikla ohrožení

a skryla se v mé zahradě. Vydala se mi do rukou, takže ji nemůžu prozradit. Zároveň vím, kdo to je. Říká mi:

„Poznej sama sebe.“

Takto se mi ohlásil plný věk a zastihl mě v nouzi na útěku.

Toho večera, když jdu spát, najednou spatřím, že po mé pravé ruce na stěně západního pokoje na mě opět čeká krajina před bouří. Zatajím dech a v tom okamžiku se krajina otevře a po úzké lávce zlaceného rámu vstoupím do trávy. Nevěřím svým očím. Divoké křoviny mi drásají paže a hustá tráva chladí chodidla. Brouzdám se znovu při břehu a potom plavu do noci dlouhými tempy podle břehu protáhlého cípu ostrova, než najdu dolík vystlaný bílými chumáčky, které sněží z topolů. Usínám v bezpečí.

Časně ráno posbírám své věci, abych se mohla vrátit zpátky do pokoje. Vezmu do ruky boty a vedle nich leží šedý sešit, který mi zřejmě večer vypadl z kapsy. Je to průhledný trik, říkám si probuzená v pokoji do ranní tmy. Ze snu přece nelze vynést víc než tři slova. Nejspíš to někdo nastražil. Přesto jsem zvědavá. K mému překvapení nejsou stránky sešitu prázdné.

Najdu v něm básně pro sestru Isar, které, rozumím-li tomu, mají být a budou napsány:

DOBŘÉ ZNAMENÍ

Vidět havrana jak se koupe
v parku na pravém břehu Isary
je dobré znamení: patří tomu
kdo si ho přivlastní

Na opačné straně mostu
kde leží staré město
dostávají řeky svá jména
Po celé věky pak lidem

vyprávějí zrcadlené příběhy
setkávají se v nich – a znovu
rozcházejí – živí a mrtví
plují spolu na vlnách
po proudu zpěvných intonací
v tříšti dějů obrazů a slov
rozlévají se po mokrému štěrku
krátce se přeženou po náplavce
a když proběhnou pod všemi mosty
vytrácejí se z města
kde o ně nikdo moc nestojí

Proč taky?
Kdo se ještě dívá na hladinu řeky?
Mělká voda toho dravého proudu
má příliš hlubokou paměť
svinutou v hadích meandrech
kam nedosáhnou lidské oči
není radno nahlížet
to nejspíš teď značí vítězný
pokřik havrana nahoře ve stráni
na rozhoupané sluneční větvi
už si čechrá peří – a letí letí
ztratit se každému pohledu
do hustého houští
dovnitř srostlého stromu

Jsem na stopě hlasu
a přitom ani nevím
co se stane
až se probudím uvnitř života

VŠECHNY HLASY

Zatímco si zelenošedá Isar prozpěvuje
stráně s vystouplými pletenci kořenů
mlčí a stromy na svahu pod zlatými křídly
dvou andělů míru naslouchají
Jen ptáci ve větvích tu křičí
když na ně havrani naletují
a pokoušejí se vyloupit z hnízd
v dutinách kmenů neopeřená mlád'ata

Uprostřed každodenní doslovnosti
se slova zdráhají promluvit
obvykle jen ostražitě prosvítají
na okraji zamlženého výhledu
na travnaté šikmo ozářené břehy
kde se přívětivě rozléhají
všechny nápěvy a hlasy – a kam
nakonec přicházejí lovci se psy
a brouzdají se dole
po dlouhé mokré louce
v odpolední zabydlené krajině
kde není nikdy pozdě prodlévat...

A je tu na místě zaznamenávat kolem
vzdalující se štěkot i osamělé zvuky
pronikavé volání ptáků navečer
šedé vlny šplouchající o břeh
a – jako kdekoli jinde –
zůstat poutníkem

RŮŽE SE NEPTÁ PROČ...

Už nikdo nedostihne v trávě
její chvátající kroky a nepřinutí
pověstné kouzlo aby se znovu vrátilo
po dešti potom zmizí všechny stopy
nezůstanou dokonce ani růžové
květy jejích dvou obsypaných
plnokvětých hlohů – opadají i bledé
plátky z rozkvetlého keře magnolií

Sociální život růží
navěky zakletý ve Ville Stuck
střeží měděnkou potažená vlčice
jen věčný refrén přistižené rudé růže
– co kvete jen že kvete –
klouže nazpátek v kaleidoskopu obrazů
aniž by mohl přivolat zpátky
včerejší báseň ztracenou v zeleni

KDE JE TEN DŮM

Červené růže v parku vyblednou
bílé se odstěhují do vzpomínek
keře čajových květů večer opadají
rozpadne se i růžová stolistá růže
co na mě už letos nečeká
v zahradě pod jabloní

Jen blankytně modré květy hortenzie
zůstanou s námi na trávníku
a poslouchají tiše pod oknem
jak se v údolí rozléhají
dlouho do noci hlasy slavíků

kde je ten dům?
do noci zapad
kde je ta noc?
řeka ji odnesla
kde je ta řeka?
měsíc ji vypil
kde je ten měsíc?
po proudu pluje k moři
v lod'ce bez vesla

SESTRA ISAR

Modrozelená Isar a její sestry
to říkají strmým stráním
zvltněné břehy odezírají ta dívčí gesta
a prostořeké hlasy ptáků
ve větvích je opakují
vysoké kmeny se naklánějí
až spadnou do náručí stromů
jejichž rozhoupané koruny
se míhají na hladině řeky

Rozpletené proudy vody
a temné hřbety lesů svírají
a nesou vzhůru prstenec hor
ledové štíty podpírají nebe
všechno je tak průzračné

My to víme volají běžící vlny
a vždycky znovu
to cestou zapomenou

Cesta za opuštěným zašlým domem
jde v trávě vedle stružky
a ztrácí se dole ve stráni
podél vychladlé stopy věrně rostou
břízky a kuklíky potoční

zpátky do Murnau od jezera
vede stezka přes nízký hřeben
proti proudu lesního potoka
a vzhůru úžlabinou kde zurčí
známý nápěv vody v kaskádě

pak ale před prázdnou slují
chodec strne v úžasu:
v údolí pod kostrbatým hřbetem
raší na dračích ostnech
pravěké jarní mechy

Na konci aleje stoletých dubů
mě ohromilo jak dodnes zůstávají
básně i obrazy účinným
prostředkem domluvy
tohle – co teď vidím – je
– a co není –
může být znovu vyvoláno ze skal:

ozvěna hnědé na rozlehlé hrudi
planiny a táhlý plavý souzvuk
jezdce a dusajícího koně
proti modrému nebi

hrot meče míří na červené šaty
duše sevřené v soutěsce
ledové štíty dnes ještě chrání
její roztržené usebrání

U JEZERA

Rozeklaný štít hory
ukazuje neporušený mír
na hladině jezera Kochel
lod'ka bez vesla pluje na místě
na hladině jezera Kochel
se ukazuje neporušený mír
pod rozeklaným štítem hory

Obraz se otevírá
a uzavírá pod dotykem
dnes když ho znovu odnášejí
rozvlněné jarní vody
na první pohled poznám
co jsem nikdy nespátřila

Truhla

Na pravém a levém břehu Vltavy

I.

Co je to, co se zračí v tváři právě narozeného dítěte? Skláním se nad ní, nemůžu z ní spustit pohled a pokouším se zachytit každé pohnutí nebo nepatrný pocit, sotva se po ní mihne. Upřeně do ní hledím a znovu žasn timer nad zjevnou podobou toho tajemství, které je tak viditelné, nevyčerpatelné a zároveň neproniknutelné.

Tvář právě narozeného dítěte je čiré zrcadlo, do něhož se můžu dívat celé dny, protože mě nezrcadlí. Jak bych se od ní mohla odpoutat? Těší mě každé ráno, když se nadosah od ní probouzím, že smím sledovat zblízka, jak se den ze dne nepostřehnutelně proměňuje. Co vlastně chci spatřit v letmo naznačených tazích té podoby? Cos přineslo na svět, děťátko? Jaké poselství odjinud mi přinášíš, moje nemluvnátko? Přišlo si proměnit svět, Jezulátko?

Nakloněna nad tvář dítěte ptám se dnes na něco, co neumím složit do otázky, která by si sama hledala odpověď. A přece. Když jdu, a nevidím na krok, někam, kde bych ve tmě sama zabloudila, bezpečně mě po celý čas vede její vykrojený ovál mléčně bílého, rozptýleného světla, který prozařuje sen.

Na pravém břehu Vltavy, při kraji libeňského mostu, kde je pod bývalou vozovnou autobusů zahrnutý štěrkem a zeminou židovský hřbitov, kvetou znovu mezi nakloněnými deskami polorozpadlých náhrobních kamenů fialky. Jsem tu uprostřed holých větví, na nichž raší první pupeny, ponořená v mysl i někde hluboko pod zemí spojená s prouděním ještě neoddělených hlasů a obrazů, které, jak se zdá, nezrcadlí ještě nic z mého života, i když tu stojím na křižovatce přítomnosti obrácena do všech směrů času.

Dlouhou chvíli bloudím rozlohou pohyblivé pevniny skloubené před nízkým horizontem z tisíce ostrůvků shlukujících se významů a dějů, obtékaných nepravdělnou a místy zpřetrhanou sítí vodních stružek,

a pátrám po nějaké stopě příběhu, který tu krouží a napřeskáčku kličkuje a možná ještě ani neví, že směřuje ke mně.

Brouzdám se tou důvěrně známou, a přesto nikdy nespátřenou krajinou, než mě vyruší někde poblíž šramot, zaslechnu zevnitř bezového keře tlumené údery křídel a vzápětí se ozve pokřik vyplašeného ptáka. Naráz vydechnu a vyplouvám nahoru. Přišla jsem přece letos znovu na místo schůzky, abych nepromeškala jaro.

Už vím, že ho nepotkám v šedých městských ulicích Libně a Vysočan, ani v prašném parku dole u Rokytky, kde mě snad pro jednu zahrne spoustou neznámých sladkých vůní a šťastných obrazů, zaklesnutých mezi pruty rozkvetlé jívy anebo volně prostupujících větrem rozhoupanou visutou clonou zelených větví s jehnědami.

Večer mě pak přistihne šestnáctiletou s rozpuštěnými vlasy a rozmazanou rtěnkou – bůh sud' proč zahanbenou, ale s jasnou myslí – na nějaké bezvýznamné momentce. Mám přiléhavý svetrík, pomačkanou sukni a užaslým pohledem obráceným vzhůru se dívám do rozložitě koruny kvetoucího stromu s čistě bílými, jen na okraji zarůžovělými okvětními plátky nedotknutelných magnolií, od nichž se nedokážu odloučit a odejít do tmy.

Jaro není složené ve vzpomínce, je jenom tady, a vím, že mi dnes může splnit každé přání. Stačí úsměv a otevře se jako skála. V průzoru do času, který se nejvíc podobá obrácenému trychtýři, než do jakého lze podle souřadnic perspektivní sítě zachytit panoramatický obraz vnitrozemské krajiny, konečně uvidím skutečné věci.

Tady, na opuštěném místě mezi obloukem řeky a prázdnou synagogou se po každé naráz a bezpečně spustím dolů a dosáhnu v paměti města až k neslyšnému proudění kořenů a spodních vod pod vyhloubeným údolím prastarého lesa.

Po hladině ponorné řeky mě nesou vlny rozlámané do spousty prosvětlených plošek a rozhoupané znělými tóny podzemních kameňů a hlubin. Unášejí mě po proudu někam vzhůru, kam nedohlížím, kde však není obzor uzavřený neproniknutelnou hradbou hor a táhlé

slunečné svahy pevniny se na rozostřené linii obzoru otevírají širokou deltou, do níž bez přestání vstupují neklidné a hravé, běžící vlny moře.

* * *

II.

Jsem tady, znovu vyplavená vlnou času do ústí rokle nedaleko od vltavského břehu. Vlhká jarní půda čpí pronikavou zatuchlou vůní. Hrabu v ní prsty, přehlédám v kamenné suti pod rozpadlou zídka jeskyňky, přebírám průsvitné kamínky a za nehty mi zůstává černá hlína. Závan větru přináší z křovin a zpod zetlelého listí v koutě hřbitova slabou vůni bledých psích fialek. Netrhám je, ať tu rostou pro potěšení mrtvých. Postupující šero prodlužuje stíny stromů a nenávratně maže pro mě nesrozumitelná hebrejská jména a nápisy na náhrobcích. Je pozdě a odstín temněmodrého nebe mi připomene, že na mě čekají doma.

Vtom mnou zevnitř zacloumal chlad a přiměl mě, abych se rychle zvedla a přerušila pomalu rotující kruhy houstnoucí tmy, které začaly zaplňovat vzdálenější kouty hřbitova, zrychlovaly se a postupovaly stále blíž k místu, kde jsem se krčila opřená o polorozpadlý vyvrácený kmen stromu. Kdyby si tehdy její skloněná hlava s tmavými vlasy, hladkou maskou mladé tváře a očima za clonou hustých řas dokázala představit smrt anebo všechnu tíhu a tíseň mrtvé minulosti, která se dokáže stěsnat do jediné noci, nebo aspoň zahlédnout budoucí úzkost rozlitou do krvavých šmouh bezesného mrazivého úsvitu, podobal by se můj pocit strachu.

Čas však byl ještě ve všech směrech stejně prostupný: minulost znamenala jen něco za mnou, co je bezděčně zapomenuté a patrně bezvýznamné a zítra sahá sotva dál než do příštího dne, kdy zase půjdu jako každé ráno stejnou dlouhou a přímou ulicí Novákových do školy a možná někde cestou znovu přepadnu přes úzkou soutěsku nekonečně vzdáleného průzoru do vzdušného proudu představ, které mě vyrolují šikmo vzhůru až k oblakům. Těkávé obrazy nespátřených krajín jsou však ve skupenství letících mraků příliš pomíjivé a jen slabými lany ukotvené v přítomnosti.

Co chvíli se přistihuju, že příliš předbírám do míst, kde se neustále těsně dotýkají pravdivé a vymyšlené události, skutečné a neskutečné

příběhy se navzájem prolínají, a všude kolem srůstá živé a mrtvé. Jejich pohyblivá pásma je snazší zaměňovat, než je od sebe oddělit. Nedokážu ani určit, kudy vede hranice mezi životem a smrtí, zvláště když jdu právě po ní jako po ostří.

Jakmile jsem za sebou s krátkým zaskřípěním zavřela rezavou branku a vyšla po schůdkách na kraj libeňského mostu, začalo se kvapem stmívat, jako by měla tma zakrýt, že se tu mezitím něco stalo. Přede mnou se po celé délce mostu táhla klikatá spára a oddělovala obě jeho roztržené části, které se zvolna rozestupovaly. Za zády zůstaly semknuté zdi opuštěné synagogy, kroky mě kupodivu vedly namísto domů na opačnou stranu přes řeku. Chystala jsem se přeskočit asi na krok širokou průrvu a přejít po pravém bezpečnějším pruhu na holešovický břeh.

Ještě jsem se naposledy otočila nazpátek k Balabence a vtom jsem spatřila malého Tobiáše, jak uhání ulicí od viaduktu a podél pásu zarostlého křoví při trati přibíhá až ke mně. Než jsem si mohla vzpomenout, kolik je mi vlastně let, přiběhla odněkud i maličká Sára a byla tu spolu s námi. Kde se tu ale najednou vzala?

Držela se mě pevně za ruku a neposlušné hnědé vlasy jí padaly na ramena; měla na sobě černé šaty s červenými růžičkami a zelenými lístky, ze kterých vyrostla, právě když začala chodit do školy. Tobiáš mezitím jakoby povyrostl a byl zase o dvanáct roků starší než jeho sestra. Stáli jsme před nízkým mostním parapetem a dívali se na ponuré město za řekou.

Nad hrozivou hradbou polorozbořených prázdných domů na protějším nábřeží se hnaly cáry těžkých mraků. Město bylo na první pohled divné. Vypadalo jako po zemětřesení nebo jako by nakrátko vtrhla do ulic válka, přehnala se tudy a zanechala za sebou spoušť a očekávání mnohem horších věcí. Spěchající chodci, kteří se opozdili v ulicích, ale vyhlíželi docela obvykle a nevzrušeně, jako by si na takové úkazy už dávno zvykli.

Řekla jsem Sáře a Tobiášovi, aby se spolu vrátili domů, že musím jít ještě na přednášku, ale hned po ní přijdu domů. Rozloučila jsem se

s dětmi a dívala se, jak s posledním světlem odcházejí zpátky k Balabence. Jejich spojené siluety se objevovaly a ztrácely v šeru, jak se v dálce, jedno po druhém, rozžihala blikající světla luceren.

Moje Balabenka na východním okraji města, kde jsem se v domě naproti viaduktu narodila. Dům dodnes stojí, přesto místo zrození zmizelo z povrchu světa spolu s bytem ve věži, který před koncem války rozstříleli. Příští čtvrt století jsem se pak dívala z východního okna na zaprášenou stráž z rohového domu na opačném konci téže krátké ulice, kam jsme se přestěhovali.

Pohled přes kostrbaté silné kmeny a větve akátů dívky vyhlíží projíždějící vlaky na protějším železničním náspu a počítá dunící vagony. Kroky z teplého zátiší kuchyně vedou přes neosvětlenou chodbu a dosahují na samý kraj světa, až do prostorného pokoje, opřeného čelem o úzký pobřežní cíp poloostrova, který vybíhá naproti vlnám jezera v obraze romantické Krajiny před bouří.

Tudy jsem třikrát o vlas unikla smrti.

Domov odplouval do tmy, označený jako ploché plavidlo překříženými beuysovskými křížky z přelepených ústřížků náplastí, aby pod nimi mohl čas zacetit vespod malé dírky po kulkách na dětské postýlce a na skříních, po nichž zvědavě přejíždějí prsty dětské ruky. Před nachově zbarveným východním obzorem prosvítají stožáry a napnuté plachty Balabanky.

Východ z nouze ústí na travnatou cestu pod vysokými stromy s rozprostřenými větvemi a chvějícím se šedým listím a cesta sestupuje pod temnými topoly k jezeru.

Balabenka – výspa ozářená na pravém dolním břehu prvními večerními hvězdami nad ohybem řeky. Na staré mapě ukrytá v roklích a hájích na kopcích, schoulená ke spánku v jeskyni ve skulině skalní rozsedy, obrostlé drobnými kvítky trnek a břečťanem.

* * *

III.

Překročila jsem konečně trhlínu na mostě a vyšla vstříc šedým holešovickým domům příkrčeným u řeky, která se tu na dohled prudce ohýbá k západnímu obzoru. Za mostem jsem zakrátko zabočila do první kolmé ulice, ale už si nevzpomenu, jestli vedla doleva nebo doprava. Potom jsem šla – bůh sud' jak dlouho – ulicí s poněkud výstavnějšími činžáky a držela se pořád blízko při levém břehu Vltavy. Zastavila jsem se až před jedním z nenápadných nízkých domů, který se očividně podobal všem ostatním.

Byl to dům, kde se čas od času konají přednášky o umění. Sešla jsem po krátkém schodišti dolů a otevřenými dveřmi vstoupila do klenuté chodby jakéhosi opuštěného bytu. Na botníku a na skříňkách ležely nějaké odložené či zapomenuté osobní věci a všude se tu ještě nacházely důvěrné stopy po rodině, která suterénní byt zřejmě donedávna obývala.

Podél vysoké chodby stály starožitné skříně s vyřezávanými vzory a se zrcadly, na mramorových deskách příborníků a stolků byly rozloženy různé vzácné předměty: svícny a sošky, psací náčiní, rozmanité bibeloty a přírodniny, v jedné váze zůstaly větývky keřové hortenzie se suchým růžovým květenstvím. Na stěnách visely v šeru těžké závěsy, obrazy a zrcadla.

Jak jsem procházela chodbou, vzala jsem namátkou do ruky malou bronzovou sošku ženské postavy, která se mi vešla přesně do dlaně levé ruky. Vtom jsem poznala anděla míru s úhledně složenými křídly a vzpomněla si, že to býval kdysi můj příruční svícen. Zaradovala jsem se, že jsem ho znovu našla.

Ale pak jsem sošku přece jen váhavě – a nerada – vrátila na své místo na zašlou desku jedné povědomé skříňky s dekorativními sloupky, abych si nemusela připadat – když chci mít při sobě svoji věc – jako nějaký přistižený zloděj.

Prošla jsem dál několika pokoji s tmavým vyřezávaným nábytkem a závěsy, až jsem se nakonec dostala do malé posluchárny, kde už bylo shromážděno asi třicet lidí. Jedni postávali a bavili se spolu, jiní už seděli na židlích, sestavených v několika řadách. Někteří z přítomných mě srdečně zdravili a já jsem jim s úsměvem odpovídala na pozdrav, jak jsem postupně poznávala jejich známé a milé tváře.

Proč si ale dodnes nedokážu ani jednu z nich přesně vybavit? Proč si nevzpomenu ani na jediné jméno některého z těch blízkých přátel ze židovské obce, které jsem určitě znala nejen z přednášek?

Kdo byli ti lidé, oblečení do nenápadných šatů a obleků, které se dnes už nenosí?

To jsem se dozvěděla až ráno, po probuzení.

Usedla jsem do jedné z lavic mezi své přátele a známé. Přednáška, na kterou jsme všichni přišli, ještě nezačala. Chvilí jsem se rozhlížela po místnosti s holými stěnami, než se můj těkající pohled zastavil na starobylé vyřezávané truhle, kolem níž se někteří právě seskupili do půlkruhu. Vstala jsem, abych tu věc uviděla zblízka, a od okamžiku, kdy jsem truhlu spatřila, nemohla jsem ji spustit z očí ani z mysli.

Stála jsem před neuvěřitelně drahocennou a záhadnou schránkou, která vyzařovala sílu. Nikdy jsem nic tak krásného neviděla, taková věc se ničemu na světě nepodobá. Uprostřed místnosti trůnila asi dva metry dlouhá truhla, široká na míru člověka. Mohla to však být i skříň s baldachýnovým nástavcem, která měřila až k vrcholům prolamovaných oblouků necelé dva metry. Určitě to však není rakev, říkala jsem si v duchu.

Masivní a těžká schránka z matného tmavočerveného dřeva se zkošenými boky spočívala na zdobných pozlacených nosítkách, do nichž se zdála být zároveň pevně vestavěna. V horní části nad truhlou byl opěrný systém vykroužen do nádherných vyřezávaných oblouků a připomínal andělská křídla na oltářích. Pod zlacenou řezbou ochraňujících perutí a pod girlandami z akantů a neznámých rostlinných ornamentů

prosvítal červený bolus. Po obou stranách nosítek byla v úrovni rukou vidět vyřezávaná držadla k uchopení.

V duchu si říkám, to přece není z žádných barokních ani renesančních dílny, zdá se, že ta truhla není ani středověká, že jde o mnohem starší sakrální předmět. Náhle mě obešla závrať z průhledu do věků, jenž se přede mnou otevřel jako záblesk do hlubiny; vzápětí jako by se přes průrvu času snesla opona mé naprosté nevědomosti a truhlu milosrdně zahalila. Pocítila jsem radost a zároveň velkou bázeň, před tím, co je v ní uloženo.

To bylo také předmětem dnešní přednášky. Teprve teď jsem postřehla, že už začala. Pokusila jsem se soustředit na to, co říká tmavovlasý muž, který se právě rozhovořil o původu a provedení truhly, protože jsem o té věci chtěla znát všechny dostupné údaje. Nebyla jsem však schopná udržet pozornost a vyslechnout ani jednu celou větu.

Zkusila jsem zavřít oči, abych mohla vnímat jen samotná slova promluvy, ale nepomáhalo to. Začala jsem se naopak propadat do prázdnoty bdělého snu a vzápětí jako bych se řítila kolmo do země do nějaké bezedné šachty s průhlednými stěnami. Otevřela jsem rychle oči a upřela je znovu, jako na svou záchranu, na okřídlený korpus truhly.

Zevnitř vycházelo jemné vnitřní světlo a rozostřovalo můj pohled. Slova přednášky se stávala monotónním pozadím nepopsatelného proudění, které vycházelo z truhly a spojovalo mě tělesně s tím, co bylo uvnitř. Cítila jsem, jak mě zaplavuje proud tvořících se živých slov a hlásek, vyslovujících do sebe zaklesnuté vlny dechu a intonací; zprvu proud klopýtal a byl kostrbatý, jak se kmeny slov seskupovaly a rozlamovaly jen z několika samohlásek a souhlásek. Pak se ale přidávaly další a další hlásky – hlasy bytostí a věcí, které modelovaly významy slov.

Na chvíli se mi připomnělo sladké broukání, když si po ránu malé dítě procvičuje výslovnost všech jazyků světa a zkoumá hudební nástroj

svého hrdla. Přitom nenapodobuje, samo tvoří nepředvídané melodické kontury mluvy a učí se používat její moc.

Potom mě uchvátil zpěvný proud prastaré původní řeči, kterou jsem znala. Rozuměla jsem, co vypráví, přestože jsem nemohla určit, jestli poznávám slova nebo odezírám příběh z plynulého sledu obrazů. Prostě nevím, jestli jsem tu báseň slyšela, nebo spíš viděla.

Mohla to být – a nejspíš byla – kniha, která pokud je čtena, seskupují se podle ní věci a tvoří se osnova světa. Vnímala jsem její pohyblivé a na vlně přílivu přinášené téma fugy a poznávala stopové prvky předmětného světa prosvítající pod abstraktním rukopisem zprávy.

Z toho, co jsem zároveň slyšela i viděla, si nic nepamatuju. Zevnitř ze snu jsem jako obvykle nevynesla ani slovo. Z přednášky o historii truhly a kódech uvnitř knihy nevím taky vůbec nic, protože jsem po dobu, co probíhal výklad, zřejmě vůbec nechápala obecné významy.

Přednáška právě skončila, tím pominulo kouzlo, které mě po celý čas poutalo. Jakmile se ztratilo zakotvení té věci, zmizel i její vlastní výraz. Byla jsem zmatená a styděla jsem se, že si z ní nic nepamatuju. Padl na mě takový smutek, že mě v tu chvíli nemohlo nic utěšit. Ani její oslnivá krása. Opustila mě slova a příběh zmizel beze stopy. Nezůstal ani první verš básně.

Někde tu přece musí být klíč, vždyť jsem ho už málem držela v ruce, říkala jsem si v duchu.

* * *

IV.

Tehdy se ke mně obrátil muž v černém obleku, který o té starobylé truhle přednášel, a řekl mi:

„Vezmi tu věc a ulož ji na bezpečném místě. Truhla má zůstat v Praze a my bychom ji ani nemohli vzít sebou.“

Vyrazilo mi to dech a vykoktala jsem na svoji omluvu, že o ní přece nic nevím a ničemu z té knihy nerozumím. Vždyť jsem nebyla ani schopná dávat pozor, když o té věci mluvil. Muž se na mě povzbudivě usmál, stál uprostřed malé skupiny lidí a patrně promluvil i za ně, když pronesl velmi určitým tónem:

„My všichni odcházíme, a ty tady budeš.“

Nechtěla jsem se hloupě vymlouvat, ale musela jsem jim přece sdělit, že ke mně z té truhly něco mluví, i když nevím, co mi sděluje. Svěřuji mi přece určitě něco nesmírně cenného, co skrývá tajemství.

Cítila jsem, jak na mě truhla začíná zase působit svou mocí, takže nedokážu říct ani slovo. Muž nejspíš četl mé myšlenky, protože další větou přímo a věcně odpověděl na obavy, které se mi honily v hlavě:

„Číst to můžeš a rozumět tomu není zase tak složité, jak si představuješ.“

Až teď jsem se odvážila pohlédnout tomu muži do tváře. Byla souměrná a soustředěná jeho pevným pohledem. Uvědomila jsem si, že ho vidím prvně v životě a neznám jeho jméno.

Když si dnes chci vybavit tu podobu, hledím na neustálou tvář muže střední postavy, s tmavými vlasy, rozdělenými uprostřed pěšinkou. Pod rovným přímým čelem sledují jeho oči oběžné dráhy myšlenek. Při řeči jej nejvíc prozrazovala nápadně přirozená a živá gesta. Rysy toho člověka, jeho bleskurychlý pohyb mysli a gesta jimiž prováděl svá slova, jsem také znovu poznala ve tváři a promluvě muže, který se po více než čtyřiceti letech nakrátko vrátil do Prahy, aby zde předal

své poselství o moci obrazu. Ještě dnes mě mrazí, když pomyslím na naši žalostnou nevědomost v té věci.

Moje poslední otázka byla naivní a týkala se praktické záležitosti:

„Můžu mít tu věc u sebe v pokoji, kde spím?“

Zdá se, že moje věta všechny pobavila. Jedna z žen se rozesmála a řekla mi:

„No, přijde na to. To přece poznáš sama.“

Ostatní se také usmívali a vyměňovali si dobrosrdečné pohledy, nejspíš při pomýšlení na moji do nebe volající prostotu.

Po krátké přestávce se několik lidí v černých slavnostních šatech shromáždilo před nízkým podlouhlým pultem a muž uprostřed nich rozvinul jeden ze svitků, které si brali s sebou. Podle rozměrů bylo zřejmé, že jde o kopii, jež byla vytvořena z matrice podle jedné z mnoha desek vyrytých na míru člověka a uložených v truhle. Svitek se podobal grafickému listu a byl zamodralý jako dílenské plány, jimž se říká modráky.

Před očima se mi objevila podivná prosvětlená časoprostorová mapa města a hvězdného nebe nad ním, složená jako živý organismus z tisíců průsvitných svitků, spojujících vrstevnice času do jednoho plánu ve tvaru živého srdce.

Viděla jsem, jak uprostřed mapy probíhá korytem řeky modrý světelný proud plynoucího času, zatím co do úzkých spár ulic stoupají jako rtuť různé děje, rozbíhají se v nepravidelných intervalech a prosakují do sítě ulic červenou barvou událostí jako by tepnami a žilami města pulzovala krev.

Vyrozuměla jsem, že je v té mapě města zaznamenáno všechno, co se kdy na kterémkoli místě stalo, co se právě děje i to, co se stane skutečností. Podle složitých souřadnic, označených písmeny a čísly, se v té mapě dalo číst a rozumět všemu dění a budoucnosti.

Nakláním se nad svitek a sleduju, jak se pod rastrem planet, souhvězdí a světélkující mléčné dráhy rozvlnil proměnlivý půdorys Prahy s urču-

jící linií Vltavy zprohýbanou do mnoha prudkých smyček. Město přede mnou se pozvolna zvětšuje a ve zpětných vlnách se znovu vrací k původnímu obrysu; tlumeně hlučí a je slyšet tichý hovor mnoha lidí, šumění proudící vody, nad nímž se místy vyhoupne křik racka nebo zpěv ptáků.

Lidský čas se projevuje mnoha hlasy a jeho zvuky se zesilují od jednotlivých drkotavých rytmů koňských povozů, po skřípění brzdných drah vozů, dusání lokomotiv a svištění letadel a všechny se slévají do monotónního dunění, během něhož se přes mapu přeskupují písmena a shluky slov začínají tvořit větné řady nekonečného textu.

Věty označují na mapě místa děje a slévají se do velkého příběhu. Postupně přestávají písmena na mapě rušit průhledné rastry tvořícího se obrazu města a začnou se hromadit do řad na spodním okraji.

Po obou březích Vltavy se co chvíli projasňuje nějaká naléhavá situace a dovolává se mojí pozornosti. Jenom tak se můžou zpod podrobného plánu města vynořit obrysy zašlých událostí a nezřetelné obrazy odeznělé přítomnosti smějí vystoupit znovu do světla.

Vidím, jak se výjevy a zlomky dějů hemží postavami, jejichž postoje ztuhly do dramatických scén eposu. Některé, zřejmě ty významnější a snad i historicky doložené, jsou jasně viditelné, ostatní se jen neochotně a nakrátko zhmotňují a jejich všední postavy oživnou jenom po čas epizody, než je zase moje chabá účast nechá vyblednout do vytracena.

Na půdorysu města se postupně zjevují neznámí lidé z dnes už nerosozumitelných příběhů, které kdysi vyzařovaly naplno napětí.

Matně si vybavuju jakousi podivně nepatřičnou scénu v měšťanském pokoji jednoho z domů v Lázeňské ulici, kde jsem spatřila mladou ženu v bílém splývavém šatu svázanou klubkem hadů. Neutkvěla mi v paměti její podoba, pouze tělo se zřasenou draperií, spoutané smyčkami silných hadů anebo možná jen ukotvené vlečnými lany na Kampě.

Její kompozice i téma připomínaly neznámou, ženskou verzi antického sousoší, ale také nějaký povědomý obraz. Patrně to byla její po-

stava, co mě přimělo, že jsem se obrátila k muži, který před námi rozvinul mapu veškerého dění, abych mu řekla:

„Nepřeju si znát minulost a budoucnost, když neumím porozumět ani tomu, co se děje právě teď.“

* * *

V.

Vtom se mapa proměnila a viděla jsem, že se napravo – na východní straně svitku – objevuje oválná světlna, která vyplňuje asi čtvrtinu její plochy. Uprostřed té okrouhlé sluneční skvrny bylo světlo nejjasnější a sláblo úměrně se vzdáleností od středu. Muž ukázal na to místo prstem a řekl:

„V tomhle kruhu přebývají ti, kdo zachovávají zákon, a drží tak bezpečné místo pro děti a ženy. Protože však ve světě nepřetržitě probíhá boj o spravedlnost, nepodaří se všem, kdo chtějí žít podle zákona, aby se pod jeho vládou udrželi. Někteří se nechají v boji strhnout hněvem nebo upadnou do léčky, a když z něho jednou vyjdou ven, většinou se už potom nemůžou vrátit zpátky. Tak se děje a rozšiřuje hřích a kroky hříšníků bloudí ve vnějším kruhu.“

Potom jsem na prosvětlené mapě uviděla, jak ve středním pásmu postupují na všech vrstevnicích po směru slunečních paprsků ti, kdo na zemi usilují o spravedlnost. Jdou přímou a obtížnou cestou a musí vážit každý svůj krok po kroku, aby všechny jejich činy měly za cíl jenom spravedlnost Boží. Jen tak zůstanou světlem a dokážou přemáhat zlo. Proto všichni, kdo čelí zlu, jsou mu také nejvíc vystaveni. Pokud zvítězí, stanou se hradbou, přes kterou zlo nepronikne k hříšníkům.

Po chvíli jsem se podívala na opačnou stranu plánu. Nalevo žhnul v kruhu oheň, šlehaly z něho plameny a podél ohnivých jazyků se pohybovaly zástupy lidí se spálenou nebo hořící duší. Čím blíže je plameny vtáhly ke středu ohnivého kruhu, tím bylo obtížnější dostat se k nim a zachránit je.

Ti, kdo hořeli, odvraceli své tváře do tmy a utíkali před svým utrpením. Bylo ještě možné dostihnout je v nočních ulicích a vyvést je za ruku do bezpečí. Ti druzí, v nichž oheň už jenom slabě doutnal, chodili poklidně po ulicích města, a aniž by to věděli, sloužili zlu.

Zlo se skrže jejich vyhořelou duší dostávalo do světa a každý jejich dobře míněný skutek propadl marnosti. Všude za ohnivým kruhem se po obou březích řeky děly příběhy, jejichž banální otisky a stopy jsou tak obvyklé a známé jako obyčejné znaky chátrání a postupující zkázy:

Poznávala jsem vyhaslé úsměvy, strhané rysy a kůži tváří až k prasknutí napjatou přes lícní kosti, jámy očí a ponížené pohledy. Bolest a její šedé vrávorající zjevy zakuklené v černobílém půdorysu ulic a zapuštěné do nepravidelných bloků domů vnitřního města.

Kalné vody modré řeky se převalují tam a zpátky od jednoho břehu ke druhému. Vzpomněla jsem si, že jsem tady už kdysi dávno byla. Stanula jsem tu na náplavce na útěku před povodní, byla jsem zoufalá a někdo s laskavým hlasem mi tehdy podal ruku a vzal mě do člunu.

Nakloněna nad marností, vidím se jako v zrcadle.

„Proč ne? Pourquoi non?“ říká mi právě někdo nablízku. A já už vidím jeho hořící paty. Ptá se mě bezelstně a jeho otázka – z úst svatého Ignáce – trvá dosud napsaná na mapě. A já vím odpověď až teď.

Proč ne? ptá se mě dnes moje malé lepší já, moje dcera – o čem jsem včera nevěděla – vím až dnes ráno, když jí češu vlasy. Protože ano.

„Ano. Takhle se děje dobro a zlo,“ zaslechnu zblízka hlas muže, který mě vede pohledem po mapě přítomnosti. Jeho slova mě probrala k sobě, nahlížím ale ještě do svitku, kde jsou právě vidět jednotlivé postavy a houfy lidí v ulicích, jak se namáhavě prodírají přes nástrahy středního pole a na každém kroku se střetávají a vytrvale potýkají se zlem. Čelí mu neústupně a se značnou obezřetností.

Přála jsem si na té mapě najít také své místo. Můj průvodce mi ale ukázal prstem na rohový dům na nábreží na pravém břehu Vltavy a řekl:

„Podívej se sem. Vidíš?“

Uviděla jsem Václava i jeho souseda. Potom muž dodal:

„Vidíš, jak úzkost vede po úzké cestě a jak je neúnosné nést tíhu osudu.“

Hvězdné nebe a pod ním obraz města byly do sebe prolнутy, a přece hvězdy určovaly jen osudy, a ne cesty lidí. Cesta se vymykala osudu a její jednotlivé pramínky se slévaly do řeky. Tou řekou začal znovu proudit život města a jeho mapa byla těmi všemi pramínky modře žilkovaná. Pocítila jsem silnou radost a zvedla pohled od plánu, který se teď podobal obrazu Mikuláše Medka, jak se na souzvuku dvou dominantních barev, červené a modré, propalovaly černé záznamy naléhavých událostí.

Potom muž beze slova sroloval svitek a uložil ho do válcového pouzdra k ostatním kopiím, které s sebou odnášeli. Poslední přítomní se pomalu zvedali a na odchodu se s ním loučili... Zaslechla jsem, jak si potichu říkají:

„Už je čas, pojďme, je čas, je čas...“

Muž se ke mně naposledy obrátil, aby se rozloučil i se mnou. Řekl mi přitom to nejdůležitější, co jsem dosud taky nevěděla:

„Vybrali jsme tě, abys tu věc odnesla do bezpečí, jen z jediného důvodu. Ne proto, že píšeš básně, ani proto, abys rozuměla obrazům. Svěřujeme ti tu věc, protože se tvoje děti jmenují Tobiáš a Sára.“

Z domu, kde byla truhla uložena, jsem odešla poslední. Cestou zpátky přes libeňský most jsem přemýšlela o poslední větě, kterou mi muž řekl. Úplně jsem tomu nerozuměla, přesto mi po jeho slovech spadl kámen ze srdce. Pokoušela jsem si vzpomenout: Jak vlastně moje děti dostaly svá jména? Neuměla bych to vysvětlit. Prostě si své jméno přinesly na svět a já jsem je na první pohled poznala.

Na libeňské straně mostu jsem se konečně vytrhla ze zamyšlení. Měla jsem opravdu starost... Jak tu truhlu odneseme do bezpečí, když jsme jen tři. A Sára ještě nic těžkého neunesla. Budu muset najít aspoň dva pomocníky, abychom mohli truhlu naložit a odvézt. Pomyslela jsem přitom na Andreje, který je dost silný...

Nemůžeme přece takovou vzácnou věc nést jen tak po Praze.

Autorská poznámka

Mám za to, že náhodnému čtenáři dlužím vysvětlení, proč tato kniha vychází až nyní, tedy zhruba sedm let poté, kdy byly napsány poslední prózy, které jsou do ní zahrnuty. Neměla jsem prostě na začátku 90. let nejmenší zájem zabývat se minulostí ani autentickými texty, které o ní vypovídaly a mohly být prvně zveřejněny. Jako snad každý jsem tehdy prožívala velkou radost a satisfakci, že mohu konečně vstoupit do takové přítomnosti, v níž dostávají příběhy lidí znovu i jiný obecnější smysl.

Koneckonců mi to umožňuje chápat tyto „staré záznamy“ jako zprávu někoho, komu nezbyvalo k tomu, aby se mohl vyznat ve světě kolem sebe, téměř nic svého – pouze sny. Dnes mi teprve připadá možné a srozumitelné pokusit se ukázat, že sny nepředstavují nutně jen únikovou chodbu do uzavřeného labyrintu, ale naopak – za jistých okolností – vedou k obrazům zkušenosti, z nichž se skládají příběhy, ve kterých se můžeme s někým setkat. Proto dávám přednost koláži před chronologickým sledem autentických textů. Jestliže může a má skutečnost znamenat to, o čem se společně domlouváme, děkujeme andělům míru, nej-laskavějším Božím poslům, a ponechme všemu obě přirozené strany mince.

Čtenář snadno pozná, že *Bezejmenný obraz*¹ Josefa Šímy zachycuje protější břeh krajiny ze snu *Hola voda, hola voda!* – ten, který jsem nemohla shora zahlédnout a ke kterému jsem se na skalní stěně zapomněla obrátit. Jsem však přesvědčena, že bych ženskou polovinu příběhu, otisknutou do krajiny, beztak nespátřila jinak, než jak ji zaznamenává pozdější sen *Souostroví ženských forem*.

¹ Reprodukci obrazu *Bezejmenný obraz* J. Šímy nalezne laskavý čtenář v knize publikované v Nakladatelství Lidových novin z roku 1998, která posloužila jako předloha pro naše vydání. *Pozn. red.*

Na obálce je záměrně použita krajina snící ženské tváře z obrazu malíře Igora Korpaczewského² namísto romantické Krajiny před bouří, jejíž kouzlo by nemohla sdělit žádná reprodukce.

V. J.

² Obraz Igora Korpaczewského *Stíny řas* (1993) najde laskavý čtenář na obálce knihy publikované v Nakladatelství Lidových novin z roku 1998, která posloužila jako předloha pro naše vydání. *Pozn. red.*

Věra Jirousová
Krajina před bouří

Edice Současná česká próza

Ilustrace na obálce OLaLa Merkel/Shutterstock.com

Redakce Jaroslava Bednářová

Vydala **Městská knihovna v Praze**

Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání

Verze 1.0 z 12. 9. 2018

ISBN 978-80-7602-248-5 (epub)

ISBN 978-80-7602-249-2 (pdf)

ISBN 978-80-7602-250-8 (prc)